

Rekabet Kurumu Başkanlığından;

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2023-3-055

(Önaraştırma)

Karar Sayısı : 23-50/971-353

Karar Tarihi : 26.10.2023

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Birol KÜLE

Üyeler : Hasan Hüseyin ÜNLÜ, Ayşe ERGEZEN,
Cengiz ÇOLAK, Berat UZUN

B. RAPORTÖRLER : Ömer Mert AKÇİL, Merve YILDIZ, Şenol SUAT,
Ahmed Alp GÜLER, Alime Aysu ÖĞRETEN

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : (.....)

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : Ekolog Bilgi ve Kartlı Sistem Hiz. ve Tic. AŞ
Huzur Mah. Cendere Cad. No:114 Skyland B Blok K:34 D:418
Sarıyer/İstanbul

(1) **E. DOSYA KONUSU:** Ekolog Bilgi ve Kartlı Sistem Hiz. ve Tic. AŞ'nin bilgisayar tabanlı psikoteknik değerlendirme test sistemini içeren cihazı için lisans sözleşmesinde yeni şartlar ileri sürerek psikoteknik değerlendirme merkezlerinin mevcut sistemi kullanmasını engelleme/zorlaştırma suretiyle hâkim durumunu kötüye kullandığı iddiası.

(2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda özetle,

- Psikoteknik değerlendirme merkezlerinin nitelikleri, faaliyetleri, ruhsatlandırılması ve denetimleri ile psikiyatri muayenesine ilişkin usul ve esasların mevzuatla düzenlendiği,
- Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 79. maddesinde ve aynı Yönetmelik'te yer alan 4 Sayılı Cetvel'le belirtilen usul ve esaslara göre, psikoteknik değerlendirmenin, psikolog tarafından sürücülerin güvenli araç kullanmalarını sağlayan zihinsel ve psiko-motor yetenek düzeylerinin; kişilik, tutum ve muhakeme gibi özelliklerinin bilgisayar destekli testler aracılığıyla ve gerektiğinde diğer test yöntemleri ile ölçülerek yapılan bir değerlendirme olduğu,
- Psikoteknik değerlendirmenin, psikolog ünvanına sahip kişilerce, Türkiye toplumu özelliklerine göre hazırlanmış norm çalışmasına sahip olan ve normları ilgili meslek kuruluşunca onaylanmış olan testler kullanılarak yine bu cetvelde tanımlanmış altyapı özelliklerine sahip, resmi ve özel kuruluşlar bünyesinde oluşturulan ve İl Sağlık Müdürlüğü tarafından yetkilendirilmiş merkezlerde yapıldığı,
- Şikâyet edilen Ekolog Bilgi ve Kartlı Sistem Hiz. ve Tic. AŞ'nin (EKOLOG) sahip olduğu ALG Psikoteknik Test Cihazı'nın ise bilgisayar tabanlı çalışan, zihinsel ve psiko-motor yetenek düzeylerine ilişkin ölçme ve değerlendirme yapabilen yazılım ve donanımın entegre olduğu bir cihaz olduğu,
- EKOLOG'un satmış olduğu cihazlarda kullanılan lisans ücretlerine 2022 yılında dört kez zam yaptığı,

- ALG Psikoteknik Test Cihazı'nı alan psikoteknik değerlendirme merkezlerinin TRAP-4 versiyonuna geçmediği ve yeni hazırlanan sözleşmeyi imzalamadığı takdirde EKOLOG'un uzaktan bağlantı yöntemi ile cihaz erişimini kapattığı,
- Ayrıca ALG Psikoteknik Test Cihazı'nın lisansı bittiğinde ödeme yapılmadığı takdirde EKOLOG'un, o an test uygulayan aday olup olmadığına bakmaksızın, gün ortasında uzaktan erişim ile cihazı kapattığı ve ayrıca teste giren kişileri mağdur ettiği,
- EKOLOG'un sahibi (.....)'in bazı psikoteknik değerlendirme merkezlerinin gizli ortağı olduğu

iddia edilmiştir.

- (3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Rekabet Kurumu (Kurum) kayıtlarına 05.07.2023 tarih ve 40139 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 07.08.2023 tarih ve 2023-3-055-İİ sayılı İlk İnceleme Raporu, Rekabet Kurulunun (Kurul) 10.08.2023 tarihli toplantısında görüşülmüş ve 23-37/712-M sayı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.
- (4) Önaraştırma kapsamında, 20.09.2023 tarihinde EKOLOG'da yerinde inceleme yapılmış ve ilgili teşebbüsten bilgi talebinde bulunulmuştur. Bunun yanı sıra dosya kapsamında değerlendirilmek üzere Psikotek Danışmanlık ve Tic. Ltd. (PSİKOTEK) ile T.C. Sağlık Bakanlığında (Sağlık Bakanlığı/Bakanlık) talep edilen bilgiler muhtelif tarihlerde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. Bilgi taleplerine ek olarak 29.09.2023 tarihinde PSİKOTEK, 03.10.2023 tarihinde Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Ayakta Teşhis ve Tedavi Dairesi Başkanlığı, 04.10.2023 tarihinde Tüm Psikoteknik Merkezleri Derneği, 05.10.2023 tarihinde Türkiye Trafik Güvenliği ve Psikoteknik Değerlendirme Merkezleri Derneği ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 28.09.2023 tarihinde EKOLOG yetkilileri ve vekili ile çevrim içi bir toplantı yapılmıştır.
- (5) Bu çerçevede düzenlenen 18.10.2023 tarih ve 2023-3-055/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu, Kurulun 26.10.2023 tarihli toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (6) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; EKOLOG'un dosya konusu uygulamalarının 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi çerçevesinde ihlal olarak değerlendirilemeyeceği, bu sebeple EKOLOG hakkında aynı Kanun'un 41. maddesi kapsamında soruşturma açılmasına yer olmadığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Hakkında İnceleme Yapılan Teşebbüs (EKOLOG)

- (7) EKOLOG, tek pay sahibi olan (.....) tarafından kontrol edilen ve bilgisayar programlama alanında (sistem, veri tabanı, network, web sayfası, yazılımları ile müşteriye özel yazılımların kodlanması vs.) faaliyet gösteren bir teşebbüstür. Ayrıca EKOLOG, sürücüler için zihinsel ve psiko-motor yetenek düzeyini bilgisayar tabanlı testler ile ölçen ve değerlendiren ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin lisans haklarının tek sahibidir. Bu çerçevede, ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin lisans kullanım hakkını süreli olarak psikoteknik değerlendirme merkezlerine kiralamaktadır¹. Bunun yanı sıra EKOLOG, psikologlara ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin kullanımına refakat etmeleri için eğitim vermekte olup bu eğitimi alan psikologlara eğitim sertifikası düzenlemektedir. EKOLOG'un herhangi bir iştiraki bulunmamaktadır.

¹ Sektördeki paydaşlar her iki ifadeyi de birbiri yerine geçecek şekilde kullandığı için "lisans kullanım hakkı" ve "yazılım kullanım hakkı" ifadeleri aynı anlamda, yine "lisans kullanım süresi" ve "yazılım kullanım süresi" ifadeleri de aynı anlama gelecek şekilde kullanılmıştır.

I.2. İlgili Pazar

I.2.1. İlgili Ürün Pazarı

- (8) Dosyanın konusunu esas olarak EKOLOG'un bilgisayar tabanlı psikoteknik değerlendirme test sistemlerinin kullanımına ilişkin psikoteknik değerlendirme merkezlerinin mevcut sistemi kullanmasını engelleme/zorlaştırmaya yönelik faaliyetleri bulunup bulunmadığının tespiti oluşturmaktadır.
- (9) Yukarıda da ifade edildiği üzere Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin ekli 4 sayılı Cetveli'nin 14. maddesinde psikoteknik değerlendirmede kullanılacak testlerin genel özellikleri belirlenmiş olup, anılan maddede söz konusu testlerin bilgisayar destekli testler olması zorunlu tutulmuştur. Buna ek olarak anılan Cetvel'in 15. maddesi uyarınca bilgisayar destekli ve onay almış test sistemlerinin; test cihazında uygulanacak testlerin tek cihazda sunulması, bu sonuçların kayıt edileceği bilgisayar, klavye, yazıcı gibi ek donanımlarla donatılmış olması (her test cihazına ait bir sonuç bilgisayarının olması) ve test cihazı ve ek donanımlarının çalışır durumda ve doğru ayarlanmış olduğunu gösteren yazılıma sahip olması gerekmektedir. Sağlık Bakanlığı ile gerçekleştirilen görüşmede psikoteknik değerlendirme test cihazlarının TSE ve CE² belgelerine sahip olması gerektiği de belirtilmiştir.
- (10) Söz konusu düzenlemelerden de anlaşılacağı üzere psikoteknik değerlendirme test sistemleri; yazılım ve donanımı bütünlük olan cihazlardır. Bu bakımdan, test sistemi satan teşebbüsler test cihazı ve yazılımını bir bütün olarak satmaktadır. Psikoteknik test sistemleri satışına ilişkin olarak Türkiye'de 2015 yılından bu yana EKOLOG ve PSİKOTEK faaliyet göstermektedir. 2015 yılı öncesinde pazarda faaliyet gösterdiği anlaşılan ART2020 isimli test sistemi ise hâlihazırda kullanılmamaktadır.
- (11) Test sisteminin lisans hakkına sahip teşebbüsler, yazılımlarını kullanmak isteyen müşterilerine (psikoteknik değerlendirme merkezleri, kamu kuruluşları, özel kuruluşlar) lisans/yazılım kullanma hakkını belirli bir süre ve ücret karşılığında satmaktadır. Bu doğrultuda EKOLOG, test sisteminin ilk satışında cihazın üç yıllık lisans kullanım hakkına sahip olduğunu³, lisans kullanım süresinin sonunda ise müşterilerin seçimleri doğrultusunda ALG Psikoteknik Test Sistemi yazılımını aylık, altı aylık, bir yıllık, iki yıllık, üç yıllık veya süresiz olarak satın alabileceğini ifade etmiştir. Benzer şekilde PSİKOTEK tarafından, Vienna Test Sistemi'nin ilk satın alınmasında müşterilere donanım ve yazılımın birlikte satılmakta olduğu, yazılım kullanma sürelerinin bir, üç ya da yedi yıllık sürelerle sınırlı olduğu, bu sürelerin sonunda ise test sistemini kullanmaya devam etmek isteyen müşterilerin tercih ettikleri kullanma süresinin ücretini ödemesi gerektiği ifade edilmiştir. Psikoteknik değerlendirmenin psikolog refakati eşliğinde yapılması kanuni bir mecburiyet olduğu için EKOLOG ve PSİKOTEK lisans hakkı sahibi oldukları test sistemlerinin kullanımı için psikologlara ücret karşılığında eğitim vermektedir. Bu çerçevede EKOLOG ve PSİKOTEK psikologlara eğitim düzenlemekte, EKOLOG ayrıca bu eğitimler sonucu psikologlara sertifika da vermektedir.
- (12) Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda ilgili ürün pazarı "bilgisayar tabanlı psikoteknik değerlendirme test sistemleri" olarak tanımlanmıştır.

² Bir ürünün Avrupa Yönetmeliklerine göre asgari güvenlik seviyesine uygun olduğunu gösteren ve ürüne piyasada satılma ve AB ülkelerinde serbest dolaşım hakkı veren ürün pasaportudur.

³ İsteyen müşteriler ilk satın almada süresiz lisans kullanım hakkıyla birlikte test sistemini satın alabilmekte veyahut mevcut lisans kullanım sürelerinin bitiminde süresiz lisans kullanım hakkı satın almayı tercih edebilmektedir.

I.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (13) İlgili ürün pazarını oluşturan ürünlerin ülke içinde rekabet şartlarının bölgesel olarak farklılaşmasına neden olacak bir unsurun bulunmaması nedeniyle ilgili coğrafi pazar "Türkiye" olarak belirlenmiştir.

I.3. Öneri Kapsamında Yapılan Görüşmeler

I.3.1. EKOLOG ile Yapılan Görüşme

- (14) 28.09.2023 tarihinde EKOLOG adına Yönetim Kurulu Başkanı (.....), teşebbüs Genel Koordinatörü (.....) ve teşebbüs vekili Av. (.....) ile çevrim içi olarak gerçekleştirilen toplantıda ilgili kişiler tarafından;
- EKOLOG'un, 2004 yılından 2010 yılına kadar Bilkent Holding-Meteksan Yatırım AŞ'den ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin distribütörlüğünü aldığı, 01.02.2010 tarihinde ise söz konusu test sisteminin tüm fikri ve sinai haklarının EKOLOG tarafından satın alındığı,
 - (.....),
 - EKOLOG'un, ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin yazılımını geliştirmesinin yaklaşık üç buçuk yıllık bir süreç aldığı ve ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin norm değerlerini sürekli olarak güncel tutmaya çalıştığı, ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin hem yazılımsal hem donanımsal açıdan yaklaşık olarak %(.....) seviyesinde yerli olduğu,
 - Psikoteknik test sistemlerinin cihaz ve yazılım olmak üzere bir bütün olduğu, cihaz ve yazılımın birlikte çalıştığı ve birbirinden ayrı düşünülmemeyeceği,
 - Müşterilerin seçimleri doğrultusunda ALG Psikoteknik Test Sistemi yazılımının aylık, altı aylık, bir yıllık, iki yıllık, üç yıllık veya süresiz olarak satın alınabildiği,
 - Psikoteknik değerlendirme raporları ücretlerinin Sağlık Bakanlığı tarafından düzenlendiği, bu çerçevede 2020 ve 2021 yıllarında psikoteknik değerlendirme raporu taban ücretlerinin artırılmadığı, 2021-2022 yıllarında ise taban ücretin %15-20 oranında, 2022-2023 yıllarında ise taban ücretin yaklaşık olarak %83-84 oranında arttığı,
 - Pazarda yıllar itibarıyla maliyet unsurlarının arttığı ancak psikoteknik değerlendirme raporu ücretinin bu artışa kıyasla düşük seviyede kaldığı,
 - Türkiye'de ALG Psikoteknik Test Sistemi'ne rakip olarak Vienna Test Sistemi adında yabancı menşeli bir test sisteminin bulunduğu,
 - (.....),
 - 2015 yılında pazarda yaklaşık (.....) adet psikoteknik test cihazının olduğu, bunun yalnızca (.....) tanesinin EKOLOG'a ait olduğu, geriye kalan miktarın ise Vienna Test Sistemi'ne ait cihazlar olduğu, ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin güvenilirliğinin yüksek olması ve yıllar içerisinde uygulanan pazarlama stratejisi neticesinde pazar payını artırdığı, bu nedenle Vienna Test Sistemi'ni kullanan psikoteknik değerlendirme merkezlerinin ikinci cihaz olarak ALG Psikoteknik Test Sistemi'ni de satın aldığı,
 - EKOLOG tarafından, ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin yazılımının kiralandığı psikoteknik değerlendirme merkezlerine test sisteminin yasal mevzuata uygun kullanılması adına telkinlerde bulunulduğu,
 - EKOLOG'un geçmişte birtakım psikoteknik değerlendirme merkezleri ile kâr/zarar ortaklığı çerçevesinde çalıştığı, bu sistemin söz konusu merkezlerin sermaye

ihtiyacına katkıda bulunmak adına geliştirildiği, bu çerçevede ilgili merkez faaliyet döneminde kâr etmişse, bu kârdan EKOLOG'un belirli bir pay aldığı, zarar etmiş ise EKOLOG'un bu zararı merkeze belirli bir oranda ödediği, Covid-19 pandemisi nedeniyle söz konusu merkezlerin büyük çoğunluğunun zarar ettiği ve kapandığı, bu çalışma sisteminin Covid-19 pandemisi sürecinde sona erdiği ve EKOLOG'un hâlihazırda hiçbir merkez ile bir ortaklığının ya da sözleşmesel bir bağının bulunmadığı,

- EKOLOG'un Yönetim Kurulu Başkanı ve tek pay sahibi (.....)'in hâlihazırda hiçbir psikoteknik değerlendirme merkezinde pay sahipliğinin/ortaklığının bulunmadığı ve kendisine ait psikoteknik değerlendirme merkezine sahip olmadığı,
- Geçmişte ALG Psikoteknik Test Sistemi'ni kullanan psikoteknik değerlendirme merkezleri ile EKOLOG arasında yazılım kullanımına ilişkin olarak form imzalandığı ancak bazı merkezlerin yazılımı usulsüz kullanmalarının önüne geçilemediği, bu nedenle merkezler ile sözleşme akdedilmeye başlandığı,
- Söz konusu yazılımın lisans sahibinin EKOLOG olduğu ve lisans hakkının müşterilere satılmadığı, yalnızca belirli bir süre için kullanım hakkının kiralandığı,
- ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin bir önceki sürümü olan TRAP-3'ün "C++" programlama tekniği ile yazılmış olduğu ve bu yazılımda güvenlik açıklarının bulunduğu, bu kapsamda psikoteknik değerlendirme merkezlerinin yazılım kullanma süreleri bitmiş olsa dahi sistemsel açıktan faydalanarak bu sistemi kullanmaya usulsüz olarak devam edebildikleri, buna ek olarak TRAP-3'ün sistemsel açıklar bulundurması nedeniyle test esnasında psikologlar tarafından adaya "kopya, sufle verilmesi" gibi kullanımların söz konusu olabildiği,
- Programlamada hatalı kodların düzeltilmesi ve ".net" programlama sistemine çevrilmesi, bir diğer deyişle TRAP-4'e geçilmesi işlemlerinin yaklaşık iki buçuk-üç yıl civarı sürdüğü, yeni geçilen sistemin daha güvenli, iyileştirilmiş ve güncel normların daha rahat adapte edilebileceği bir sistem olduğu,
- TRAP-4'e geçiş nedenleri arasında yazılımın yanlış kullanılmasının önüne geçmek, sistemi yasal olarak kullanım hakkına sahip olmayan kimselerin kullanımını önlemek ve EKOLOG'un yazılım hakkını korumak gibi sebeplerin de olduğu,
- TRAP-3 versiyonunda cihazın internetsiz olarak kullanılabilirdiği, internetsiz olarak kullanılabilmesi nedeniyle lisans hakkı kullanma süresi bitmesine rağmen cihazın kullanılmaya devam edilmesi gibi usulsüz kullanımların EKOLOG tarafından tespit edilemediği,
- EKOLOG'un, müşterilerinin %(.....)'ı ile aylık lisans kullanım sözleşmesi yaptığı, geri kalanı ile ise çoğunlukla üç yıllık lisans kullanım sözleşmesi akdettiği,
- TRAP-3'ten TRAP-4'e geçişte, TRAP-3'ü kullanım hakkı olan müşterilerin bu süreçte lisanslarının kullanım hakkının durdurulmadığı, lisans kullanım hakkı biten ya da lisansı bitmesine rağmen "crackleme" ya da korsan yazılımlarla kullanmaya devam eden kişilerin cihazlarının ise yasal olmayan kullanım nedeniyle kapatıldığı, TRAP-3'ten TRAP-4'e geçmek istemeyen kişilerin ise lisans hakkı kullanım sürelerinin sonuna kadar TRAP-3 kullanmaya devam edebildikleri,
- TRAP-3'ten TRAP-4'e geçişte ve diğer güncellemelerde EKOLOG'un müşterilerinden ücret talep etmediği, bu güncellemelerin ücretsiz olarak sunulduğu,

- Yazılım güncellemesi kapsamında TRAP-3'ten TRAP-4'e geçişin 1,5 ila 5 dakika arasında tamamlandığı, güncelleme geçiş süresinin çok kısa olması sebebiyle psikoteknik değerlendirme merkezlerinin faaliyetlerini aksatmadığı,
- (.....),
- (.....),
- ART2020 markalı psikoteknik test sisteminin hâlihazırda piyasada faaliyet göstermediği,
- 2018 yılında EKOLOG'un Sağlık Bakanlığı bünyesinde teşkil edilen komisyona (Komisyon) (.....) kişilik bir norm çalışması⁴ verdiği, Vienna Test Sistemi'nin ise üç yüz kişilik bir norm çalışması hazırladığı,
- (.....),
- (.....)

hususları ifade edilmiştir.

I.3.2. PSİKOTEK ile Yapılan Görüşme

(15) 29.09.2023 tarihinde PSİKOTEK yetkilileri ile çevrim içi bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantıda teşebbüs yetkilileri tarafından;

- PSİKOTEK'in distribütörlük hakları vasıtasıyla Türkiye'de satışını gerçekleştirdiği Vienna Test Sistemi ile EKOLOG'a ait ALG Psikoteknik Test Sistemi arasında fiziksel ve yazılımsal olarak farklılıklar bulunsa da iki test sisteminin işlevsel olarak birbirlerine ikame olduğu, nitekim her iki test sisteminin de yasal açıdan muhtelif sürücüler tarafından alınması gereken psikoteknik değerlendirme raporunun alınmasında kullanıldığı,
- Bir psikoteknik değerlendirme merkezinde farklı markalı test sistemlerinin kullanılabilirdiği, bu kapsamda Vienna Test Sistemi ile ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin aynı psikoteknik değerlendirme merkezinde bulunmasının mümkün olduğu,
- ART2020 markalı test sisteminin psikoteknik değerlendirme merkezlerinde 2015 yılından beri aktif olarak kullanılmadığı,
- Vienna Test Sistemi'nin ilk satın alınmasında müşterilere donanım ve yazılımın birlikte satıldığı, yazılım kullanma sürelerinin 1, 3 ya da 7 yıllık sürelerle sınırlı olduğu, bu sürelerin sonunda ise test sistemini kullanmaya devam etmek isteyen müşterilerin tercih ettikleri kullanma süresinin ücretini ödemesi gerektiği,
- PSİKOTEK'in Vienna Test Sistemi'nin satışına ilişkin olarak satın alan kişilerle/kurumlarla sözleşme akdetmediği,
- Norm çalışmasına ilişkin olarak test sistemlerinin üreticisi olan firmaların teknik çalışma yaptığı, bu çerçevede test sistemlerini kullanan sürücülere ait doğum tarihi, teste katılım tarihi, eğitim seviyesi gibi istatistiki verileri anonim olarak psikoteknik değerlendirme merkezlerinden temin ederek toplulaştırdıkları, elde edilen bu sonuçların değerlendirilerek testi geçme eşiklerinin belirlendiği, akabinde bu çalışmanın Sağlık Bakanlığına gönderildiği, Bakanlıktaki komisyonun teknik inceleme yapıp bu çalışmanın bilimsel açıdan uygunluğunu kontrol ettiği, uygunluk bulursa normların belirlenmesi için kullandığı,

⁴ Norm değeri, test cihazıyla yapılan psikoteknik değerlendirmelerin başarı aralıklarını tespit eden veri bütünüdür. Norm çalışması ise norm değer aralıklarının belirlenmesi için yapılan bir çalışmadır.

- Vienna Test Sistemi'nde Sağlık Bakanlığı tarafından 2011 yılında onaylanan 2008 yılı normunun kullanıldığı, 2011 yılından beri Bakanlık tarafından onaylanan yeni bir norm olmadığı için Vienna Test Sistemi'nin yeni bir norma geçmediği,
- Psikoteknik test cihazlarının bir psikolog refakatinde kullanılmasının kanuni bir mecburiyet olduğu, PSİKOTEK'in Vienna Test Sistemi'nin kullanılması aşamasında refakat edecek psikologlar için ayrı bir lisanslama yapmadığı, fakat bu psikologların PSİKOTEK tarafından düzenlenen kullanıcı seminerine katılması gerektiği, bunun sonucunda psikologların bir sertifika aldığı ve bu sertifikayla ilgili İl Sağlık Müdürlüğüne başvuru yaparak Vienna Test Sistemi'nin kullanıldığı psikoteknik değerlendirme merkezlerinde çalışabildiği,
- Vienna Test Sistemi ile ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin kullandığı normların ayrı olduğu, her bir test sisteminin ayrı normlarının bulunduğu,

hususları ifade edilmiştir.

1.3.3. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Dairesi Başkanlığı ile Yapılan Görüşme

(16) 03.10.2023 tarihinde, saat 14.30'da, Sağlık Bakanlığının Bilkent yerleşkesinde, Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Dairesi Başkanlığı personeli ile toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantıda ilgili kişiler tarafından ifade edilerek tutanak altına alınan hususlar aşağıda yer almaktadır:

- Sürücülerin sahip oldukları güvenli araç kullanmalarını sağlayan zihinsel ve psiko-motor yetenek düzeylerini objektif yöntemlerle ölçmek üzere açılacak psikoteknik değerlendirme merkezlerinin nitelikleri, faaliyetleri, ruhsatlandırılması ve denetimleri ile psikiyatri muayenesine ilişkin usul ve esasları: 18/07/1997 tarihli ve 23053 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Karayolları Trafik Yönetmeliği (Değişik. RG-15/5/2015-29356) 4 Sayılı Cetvel Psiko-Teknik Değerlendirme ve Psikiyatri Uzmanı Muayenesinde Sürücülerde Aranılacak Şartlar ile Değerlendirme ve Muayeneye İlişkin Usul ve Esaslar" kapsamında yürütülmektedir. 03.10.2023 tarihi itibarıyla "Faal, Kapalı ve Faaliyeti Askıda Olan Merkez Sayıları" aşağıda yer almaktadır:

	Faal	Kapalı ⁵	Faaliyeti Askıda	Toplam
Psikoteknik Değerlendirme Merkezi Sayısı	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

- Psikoteknik değerlendirme merkezleri tarafından usul ve esaslarda yer alan yetenek ve beceriler, bu amaçla geliştirilmiş bilgisayar destekli testler ve diğer test yöntemleri kullanılarak ölçülmektedir. Söz konusu psikoteknik değerlendirme testi sonucu ile birlikte usul ve esaslar hükümleri kapsamında 45 gün içerisinde kamu veya özel sağlık tesislerinde görevli psikiyatri uzmanları tarafından sürücünün psikiyatrik tıbbi muayenesi gerçekleştirilmektedir. Sürücünün psikiyatrik tıbbi muayenesini gerçekleştiren psikiyatri uzmanı tarafından Bakanlığımızın "e-Rapor Sistemi" üzerinden "Yeterlidir." veya "Yeterli Değildir." tıbbi muayene kararıyla "Psiko-Teknik Raporu" düzenlenerek onaylanmaktadır. Sürücülere "e-Rapor Sistemi" üzerinden "e-Psiko-Teknik Raporu" düzenleme hizmeti tüm özel ve kamu sağlık tesislerinde uygulanmaya konulmuş olup "e-Rapor Sistemi" ve "e-Devlet Kapısı" sistemleri için gerekli entegrasyon işlemleri tamamlanmıştır⁶.

⁵ (.....).

⁶ Buna ek olarak, "e-Rapor Sistemi" üzerinden "e-Rapor Doğrulama" uygulaması (<https://erapor.saglik.gov.tr/dogrulamasesvsi>) hizmeti ile "Hasta T.C. Kimlik Numarası ve Rapor-Referans Numarası" bilgileri girilerek elektronik sistem üzerinden psikoteknik raporları hakkında bilgilendirme ve kontrol hizmetlerine elektronik hizmet kapsamında erişim imkânı sunulmuştur.

- Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 4 sayılı Cetveli'nin "Psiko-Teknik Değerlendirme Süresi" başlıklı 18. maddesinde "*Sürücülere uygulanacak psikoteknik değerlendirmenin süresi asgari süresi 1 saattir.*" hükmü yer almaktadır. Usul ve esaslar kapsamında konuya dair yetkilendirilme alan şu an geçerli ve onaylı iki adet "Psiko-Teknik Değerlendirme Test Sistemi" bulunmaktadır. Bu test sistemleri: yerli şirket "ALG Psiko-Teknik Değerlendirme Test Sistemi" ve yabancı şirket "Vienna Psiko-Teknik Değerlendirme Test Sistemi"dir.
- Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 4 sayılı Cetveli'nin "Psiko-Teknik Değerlendirme Uygulama Eğitiminin Özellikleri, Komisyon Oluşturulması ve Komisyonun Görevleri" başlıklı 10. maddesinin ikinci fıkrasında "*Psiko-tekniik değerlendirme ile ilgili norm değerlerinin belirlenmesine yönelik olarak aşağıdaki üyelerin katılımıyla komisyon oluşturulur. Komisyon, Genel Müdür veya görevlendireceği yetkilinin başkanlığında...*" hükmü bulunmaktadır. Psikoteknik test sistemi yetkilendirilme talepleri ilgili komisyon tarafından değerlendirilmekte ve oybirliği ile alınan toplantı kararları kapsamında işlem yapılmaktadır.
- 2019-2023 yılları arasında "Psiko-Teknik Değerlendirme Sistemi" geliştiren ve onay almak amacıyla Bakanlığımıza başvuru yapan toplam (.....) şirket bulunmaktadır. 07.02.2019 tarihinde "Psiko-Teknik Bilim Komisyonu" toplanmış ve psikoteknik değerlendirme merkezleri tarafından kullanılan norm değerlerinin yeni bir mevzuat çalışması yapılana kadar geçerli olacağı kararı alınmıştır. İlgili Komisyon kararı Bakanlığımızın 81 İl Valiliği (İl Sağlık Müdürlüğü) dağıtımlı yazısı ile bildirilmiştir. 06.04.2022 ve 02.11.2022 tarihinde "Psiko-Teknik Bilim Komisyonu" toplantısı gerçekleştirilmiş olup, başvurusu bulunan şirketlerin usul ve esaslar kapsamında hazırlanan dosyaları görüşülmüştür. İlgili komisyon tarafından oy birliğiyle ve tutanak marifetiyle yazılı kararlar alınmıştır. Buna göre şirketlere başvuru dosyasında yer alan eksiklik ve konuya ilişkin Komisyon talepleri bildirilmiştir. Komisyon, bildirilen başvurularla ilgili eksikliklerin giderilerek bir sonraki Komisyon toplantısında görüşülmek üzere Bakanlığımıza gönderilmesi hususunu bildirmiştir.
- (.....). Ancak, eksikliklerini gidererek komisyona başvuru yapan henüz (.....) şirket bulunmaktadır.
- Usul ve esaslar hükümleri gereği, Bakanlığımız tarafından ruhsatlandırılarak faaliyet gösteren psikoteknik değerlendirme merkezlerinde kullanılan psikoteknik değerlendirme test cihazlarının TSE veya CE belgelerinin bulunması zorunludur. Ancak üretici firma lisans belgesi ve yenileme zorunluluğu bulunmamaktadır.

I.3.4. Tüm Psikoteknik Merkezleri Derneği ile Yapılan Görüşme

- (17) 04.10.2023 tarihinde, Tüm Psikoteknik Merkezleri Derneği Başkanı ile çevrim içi bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantıda teşebbüs birliği yetkilisi tarafından;
- Tüm Psikoteknik Merkezleri Derneği'nin Ankara merkezli olduğu ve 2023 yılının başında kurulduğu ve derneğin 21 psikoteknik değerlendirme merkezi üyesinin bulunduğu,
 - Türkiye genelinde 900 civarında psikoteknik değerlendirme merkezi olduğu,
 - Merkezlerin, cihaz sayılarına bağlı olarak değişebilmekle günde sekiz rapor düzenleyebildikleri, bir cihaza günde en fazla sekiz kişi alınabildiği, iki cihazı tek psikoloğun kullanabildiği, ancak böyle bir kullanımda günde on ikiden fazla kişiye test yapılamadığı, bu konuda Sağlık Bakanlığının belirlediği muhtelif standartlar olduğu,

- Sürücü adayına test yapılırken psikoloğun ona refakat etmesinin şart olduğu,
- ALG Psikoteknik Test Sistemi'nde TRAP-3'ten TRAP-4'e geçişte EKOLOG'a herhangi bir ücret ödemedikleri, güncelleme ve versiyon değişikliklerinin ücretsiz olarak sağlandığı,
- TRAP-4 ve diğer güncellemelerin cihaza yüklenmesinin kısa bir sürede gerçekleştiği,
- Cihazların kullanımında refakat etmek zorunda olan psikologlara cihaz üreticisi firmaların bir sertifika verdikleri, TRAP-3'ten TRAP-4'e geçişte psikolog sertifikasının geçersiz olmadığı, psikologların mevcut sertifikalarını kullanmaya devam edebildikleri ve TRAP-4 için EKOLOG'dan ayrı bir sertifika almalarına gerek kalmadığı,
- Vienna Test Sistemi ve ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin aynı merkezde bulunmasının önünde herhangi bir engel bulunmadığı,
- (.....),
- Test sisteminin üretici firma tarafından oluşturulduğu, bu nedenle eğer sistemi güncellemek gerekiyorsa üretici firmanın bu güncellemeleri yapmasının önünde bir engel bulunmadığı, kendisini güncellemeyen ve üretici firmanın destek vermediği bir ürünün psikoteknik değerlendirme merkezlerine faydasının olmayacağı,
- (.....),
- Dernek olarak kendilerinin beklentilerinin sistemin sürekli aktif olması, güncellenebilmesi ve teknik sorunlarda destek verilmesi olduğu,
- (.....),
- Psikoteknik değerlendirme merkezleri konusunda hem kanun hem de denetim yönünden çalışmalar yapılması gerektiği, şoförlerin psikoteknik raporlarının gerekliliği konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıkları, denetim yapılmadığı için rapor almak istemedikleri, ağır vasıta şoförlerinin beş senede bir raporlarını yenilemeleri gerektiği hâlde bundan kaçındıkları, bunun sebebinin de denetim eksikliği olduğu,
- Mevcut durumda psikoteknik değerlendirme merkezlerinin yaptıkları test sayısı ile giderlerini karşılamalarının çok zor olduğu,
- Ankara'da şu anda faal olarak yirmi sekiz tane psikoteknik değerlendirme merkezinin bulunduğu, geçmişte bu sayının altmışa çıktığı, 2019 yılında yoğun denetimler yapıldığı bu sebeple de pek çok kişinin artan talep doğrultusunda psikoteknik değerlendirme merkezi açtığı, denetimler azaldığında pek çok merkezin kapanmak zorunda kaldığı, şu anda da merkezini kapatmak veya devretmek isteyen çok sayıda kişi bulunduğu,
- Test sistemlerinin raporlarını ticari araç sürücülerinin mutlaka almak zorunda olduğu, özel araç sürücülerinin de ehliyetlerine el konulması halinde bu raporu almak zorunda olduğu, bazı işyerlerinde işe yeni başlayacakların da bu raporu almalarının zorunlu tutulabildiği,
- Bakanlık tarafından belirlenen ve 740 TL olan ücretin yetersiz kaldığı, bir raporun ücretinin 2.000 TL'den aşağıda olması durumunda psikoteknik değerlendirme merkezlerinin faaliyetlerini sürdürmelerinin çok zor olduğu,
- Merkezlerde çalıştırılan psikologların bordrolu çalışmasının zorunlu olduğu,

- İlgili merkezin ruhsatına İl Sağlık Müdürlüğü tarafından psikolog bilgisinin işlendiği, psikolog başka bir merkezde çalışmaya başladığı zaman yeni bir sertifika almasının gerekmediği

hususları ifade edilmiştir.

I.3.5. Türkiye Trafik Güvenliği ve Psikoteknik Merkezleri Derneği ile Yapılan Görüşme

(18) 05.10.2023 tarihinde, saat 14.00'te, Türkiye Trafik Güvenliği ve Psikoteknik Merkezleri Derneği Başkanı ile çevrim içi bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Söz konusu toplantıda teşebbüs birliği yetkilisi tarafından;

- 01.01.2018 tarihinden itibaren psikoteknik değerlendirme raporlarının verilmesinde e-devlet sistemi üzerinden e-rapor verilmesi usulüne geçildiği ve değerlendirme merkezlerince sürücülere fiziki rapor verilmesine son verildiği, bu sayede denetimi gerçekleştiren emniyet ve jandarma personelinin dijital olarak bu raporların sürücülerde bulunup bulunmadığını denetleyebildiği,
- İçişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan genelge uyarınca 01.12.2019 tarihinden itibaren ticari araç sürücülerinin de psikoteknik değerlendirme raporu almasının zorunlu kılındığı,
- Derneğin Türkiye'de resmi olarak 100-120 civarında üyesinin olduğu ancak çok daha fazla kişi ile temas halinde bulunduğu,
- Piyasada faaliyet gösteren yaklaşık 6.000 psikolog ve 835 psikoteknik değerlendirme merkezinin dernekle iletişim içerisinde olduğu,
- Türkiye'de bilgisayar destekli psikoteknik test hizmeti veren ALG Psikoteknik Test Sistemi ve Vienna Test Sistemi isimli iki test sisteminin olduğu, ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin tek rakibinin Vienna Test Sistemi olduğu ancak (.....),
- (.....),
- ART2020 isimli psikoteknik test cihazının yabancı menşeli bir cihaz olduğu, ülkemizde Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu distribütörlüğünde satıldığı, söz konusu cihazın 2014-2015 yıllarında piyasadan çekildiği ve hâlihazırda faaliyet göstermediği,
- 2019 yılında denetimlerin artması sebebiyle psikoteknik değerlendirme raporuna olan talebin arttığı, bu süreçte birçok psikoteknik değerlendirme merkezinin açıldığı ve psikoteknik test cihazlarının satışının arttığı, ancak son dönemde denetim sıklığının azalması sebebiyle psikoteknik değerlendirme raporuna olan talepte düşüş yaşandığı ve psikoteknik değerlendirme merkezlerinin kapanmaya başladığı,
- Covid-19 pandemisi döneminde psikoteknik değerlendirme raporu bulundurma zorunluluğuna ilişkin hükümlerin İçişleri Bakanlığı genelgesi ile ertelendiği,
- Psikoteknik değerlendirme merkezlerinde psikolog bulunmasının mevzuat gereği zorunlu olduğu, psikologların ise söz konusu merkezlerde bulunan cihazı satan firmadan eğitim sertifikası alması gerektiği, bu eğitim sertifikasının ücretinin yaklaşık 8.500 TL ve tek seferlik bir bedel olduğu,
- Geçmişte eğitim sertifikalarında psikoloğun çalıştığı psikoteknik değerlendirme merkezinin adının yazdığı, buna karşı ilgili makamlara başvurulduğu, iki yıl önce ise bu durumun düzeldiği ve artık psikologların eğitim sertifikalarında çalıştıkları psikoteknik değerlendirme merkezinin adının yazmadığı, dolayısıyla eğitim sertifikasına sahip psikologların istedikleri değerlendirme merkezinde çalışabildiği,

- (.....),
- Normalde psikolog eğitim sertifikalarının geçerlilik süresinin olmadığı ancak geçmişte EKOLOG'un eğitim sertifikasını süreli olarak verdiği, bu hususla ilgili olarak dernek tarafından Sağlık Bakanlığına başvuru yapıldığı, daha sonrasında ise Sağlık Bakanlığının eğitim sertifikasının süresi olamayacağını belirtmesi üzerine EKOLOG'un sertifika süresini kaldırdığı, ancak psikoteknik değerlendirme merkezleri ile akdettiği sözleşmeye sertifika yenileme/kaybetme vb. bazı hallerde bedel alacağına ilişkin hükümler koyduğu,
- Dernek tarafından Sağlık Bakanlığına psikoteknik değerlendirme test sistemi cihazı alındıktan sonra kullanım hakkı için lisans alınmasının zorunlu olup olmadığı hususunda bir dilekçe yazıldığı, buna istinaden Sağlık Bakanlığı tarafından lisansın zorunlu olmadığı ancak psikoteknik değerlendirme merkezleri ile lisans hakkı sahibi arasındaki sözleşmeye müdahale edilemeyeceği yönünde bir cevap verildiği, EKOLOG'un lisans kullanım hakkı için psikoteknik değerlendirme merkezlerinden ücret talep etmesinin usulsüz olduğu,
- EKOLOG'un Sağlık Bakanlığının lisansa ilişkin cevabi yazısından sonra lisanssız kullanımın önüne geçmek amacıyla TRAP-4 güncellemesini yaptığı, cihazların lisans hakkının bulunup bulunmadığını ancak bu şekilde kontrol edebildiği, ALG Psikoteknik Test Sistemi'nde TRAP-3 güncellemesinden TRAP-4'e geçilirken EKOLOG tarafından herhangi bir ücret talep edilmediği,
- TRAP-3'te güvenlik açıklarının fazla olduğu, cihaza uzaktan bağlantının olmadığı ve cihazın lisanssız kullanılabilirdiği, EKOLOG'un TRAP-4 güncellemesi ile psikoteknik test sistemine güvenlik duvarları ve kodlar getirerek yazılımın kırılmasını ve lisanssız kullanımını engellediği, buna ek olarak uzaktan müdahaleyi engellemek için yazılımsal değişikliklerde bulunduğu,
- TRAP-3'ten TRAP-4'e geçiş yapan değerlendirme merkezlerinin lisans kullanım sürelerinin devam ettiği, bununla birlikte TRAP-4'e geçişi kabul etmeyen kişiler tarafından Sağlık Bakanlığına başvurulduğu, bunun üzerine Sağlık Bakanlığının TRAP-3 ile de devam edilebileceği yönünde bir görüş bildirdiği, (.....),
- Vienna Test Sistemi'nde sık güncelleme olmadığı, en son üç yıl önce güncelleme yapıldığı ve merkezlerden (.....) istendiği, derneğin buna karşı Sağlık Bakanlığına başvurduğu, söz konusu güncellemeden sonra yeni bir güncelleme ve ücret talebi olmadığı,
- ALG Psikoteknik Test Sistemi'nde TRAP-3'ten TRAP-4'e geçerken ve diğer tüm güncellemelerde ücret alınmadığı, EKOLOG'un psikoteknik değerlendirme merkezleri ile akdettiği sözleşmelerde cihazı sattıktan sonra lisanssız çalışılmasının önüne geçmek ve lisanssız çalışıldığı durumda tazminat alınmasını sağlamak adına muhtelif maddelerin bulunduğu,
- Psikologların psikoteknik değerlendirme merkezlerinde sorumlu resmi müdür olarak bordrolu çalıştığı, bir psikoloğun mevzuata uygun metre karesi olan merkezlerde iki adaya test esnasında refakat edebildiği,
- Bir gün içerisinde bir merkezde; bir psikolog ve bir cihaz ile sekiz test, iki psikolog ve iki cihaz ile on altı test ve bir psikolog iki cihaz ile on iki test yapılabildiği,
- Psikoteknik değerlendirme merkezleri için psikologların büyük önemi olduğu, nitekim merkezlerin psikologsuz çalışmasının mümkün olmadığı,
- (.....),

- EKOLOG'un 2021 yılından itibaren maliyetleri ileri sürerek fiyat artışları yaptığı, söz konusu fiyat artışlarının 2021 Aralık'ta başlayıp 2022 Temmuz'a kadar devam ettiği,
- EKOLOG tarafından TRAP-3 güncellemesinden TRAP-4'e geçiş hususunda psikoteknik merkezlerinin sözleşme imzalamaya zorlandığı ve imzalamayan kullanıcıların cihaz ekranının kapatıldığı,
- TRAP-3'te kullanım sağlayanlara herhangi bir hizmet verilmediği hususları ifade edilmiştir.

I.4. EKOLOG'da Yapılan Yerinde İncelemede Elde Edilen Belgeler⁷

Bulgu-1

- (19) 31.05.2023 tarihinde EKOLOG (.....) ile EKOLOG çalışanı olduğu anlaşılan (.....) isimli kişi arasında geçen WhatsApp yazışmasında yer alan ifadeler aşağıdaki şekildedir:

31.05.2023

(.....): (...)⁸

Size 5 sayfa delil

8 ocakta yazılım bitmiş ancak ondan sonra bir çok kayıt korsan şekilde alınmış

ben bu cihazla ilgili bir işlem yapamam durumu avukata bildirecem dedim

iş verenime ne söyleyim dedi

bunu söyleyin korsan kullanım yapılmış cihazda avukata bildiriliyor deyin dedim

kapattım

(.....): cihazı hiçbir şekilde kullanmasınlar

o şekilde kapatılabilir cihazı

(.....): giriş yapamıyor zaten

kapatın

(.....): tamam

(.....): onu yine geçselerde psikolog giriş yapamıyor

merak etmeyin siz diğer psikoloğu da silin

hiç giremesinler

silmeyin hatta

ben yetkilerini kaldırdım psikologların

eski psikologlarında

giremezler artık

(.....)

2 cihazlarındanda yetkilerini kaldırdım

biz bağlancaz diye lisans süresini kaldırmışlar normale çekmişler ama

kayıtlar kabak gibi duruyor

kendilerini akıllı sanıyorlar

(.....): tamam süper

ben şimdi avukata atıyorum bunları

(.....): dahada delil demesin

Bulgu-2

- (20) EKOLOG çalışanlarının grup üyesi olarak yer aldığı anlaşılan (.....) isimli WhatsApp grubunda 22.09.2022 tarihinde gerçekleştirilen yazışmada yer alan ifadeler aşağıdaki şekildedir.

22.09.2022

(...)

⁷ Yerinde incelemede elde edilen belgeler aslına sadık kalmak amacıyla herhangi bir düzeltme yapılmaksızın aynı şekliyle aktarılmıştır.

⁸ Beş adet PDF dosyası paylaşılmıştır.

(.....): ARKADAŞLAR BUNDAN SONRA LİSANS ALMAK İSTEYEN HERKESE TEKLİF VERMEDEN ÖNCE SERİ NOLARINI ÖĞRENİP TRAP4 YÜKLEMİŞ Mİ VE HANGİ SÜRÜMÜNÜ KULLANIYOR MUTLAKA KONTROL EDİYORUZ. SON SÜRÜM 12 DİR BU SÜRÜMÜ YÜKLEMELERİNİN ZORUNLU OLDUĞUNU SÖYLÜYORUZ YÜKLEDİKTEN SONRA TEKLİF PAYLAŞIYORUZ.

(.....) lisans almak isterse öncelikle (.....) yönlendirilecek. sebebini sorarsa sürüm kontrolü yapılacak dersiniz

Bulgu-3

- (21) 04.08.2022 tarihinde EKOLOG (.....) ve (.....) arasında geçen WhatsApp yazışmasında yer alan ifadeler aşağıdaki şekildedir.

04.08.2022

(.....): (.....) trap 4 güncelleme bedeli olarak (.....) TL teklif göndermişsiniz 4 ay önce Böyle bşr bilgi var

Kime gönderildi neden gönderildi

Teklifi bulup görüntüsünü bana gönderirmisin acil

Güncellemeden para alın mıyor

Bu teklifi biri göndermiş olabilir mi

(.....): Bakayım (.....) hemen ama trap4 güncelleme değildir uzaktan cihaz formatlama ve kurulum bedeli olabilir

4 ay öncesinde cihaz formatlama yazılım yükleme vs. İle alakalı teklifimiz yok (.....). Merkez adını alabilirsem konuyu net açıklayabilirim

(...)⁹

(.....): (...)¹⁰

Bu sistem trap 3 olarak durdurulmuş geçmişte

Bu neden durdurulmuş 4 ü yüklemeyen

(.....): (.....) nin arka kısmı (.....) nolu cihaza takılı olduğu ve (.....) nolu yasaklı cihazın merkez içerisinde bulunmasından dolayı lisans durduruldu. Cihaz merkezden çıkartılıp arkası (.....) olan takılıp görüntülü teyit alındıktan sonra tekrar açılacaktır.

cihazın içine aldığımız not budur (.....), Bu merkezin (.....) seri nolu cihazı ruhsat iptali alarak kullanıma kapatılmıştı, biz teknik bir kontrol sonucu yasaklı olan cihaz ile olmayan başka bir cihazın arka parçalarının değiştirildiğini tespit ettik. Akabinde merkeze uyarı verip düzeltmesini sağladıktan sonra tekrar kullanıma açtık. bahsedilen konu budur.

(.....) daha iyi hatırlar konuyu

(...)

Bulgu-4

- (22) 14.09.2023-15.09.2023 tarihleri arasında EKOLOG (.....) ve (.....) arasında gerçekleşen "Re: (.....) Cihaz Fiyat Teklifi Talebi Hk." konulu e-posta yazışmasında yer alan ifadeler aşağıdaki şekildedir.

14.09.2023 - (.....) > (.....)

(...), bu (.....) şn trap 4 sözleşmesi ile en son yazılım satın almasına dair faturayı istemişler gönderdiniz mi (.....)

14.09.2023 - (.....) > (.....)

Sözleşmeleri yok (.....). Faturaları ve banka dekontlarını istediler, çok eski olduğu için dekontlar bankalardan talep edildi, gelince paylaşacağım (.....).

Bilgilerinize;

15.09.2023- (.....) > (.....)

Trap 4 kullanmıyor mu? Kullanıyorsa neden sözleşme yok ?

15.09.2023- (.....) > (.....)

Merhaba (.....),

⁹ (.....) isimli bir PDF dosyası paylaşılmıştır.

¹⁰ Lisans durdurulmasına ilişkin bir görsel paylaşılmıştır.

Bildiğiniz üzere Trap-4 yüklendikten sonra sözleşme göndermeyenlerin cihazları kapandı, sonrasında yeni bir karar alıp yazılım süreleri bitene kadar devam etsin cihazlar demiştiniz. Bu merkezin (.....) cihazına: 25.01.2023 tarihinden ve (.....) cihazına 09.10.2022 tarihinden sonra hiç yazılım alınmadığı için sözleşmeleri de yapılamadı.
Bilgilerinize;

Bulgu-5

- (23) EKOLOG (.....), EKOLOG (.....) ve EKOLOG çalışanı olduğu anlaşılan “(.....)” isimli kişiden oluşan “(.....)” isimli WhatsApp grubunda 07.09.2023 tarihinde gerçekleşen yazışmada yer alan ifadeler aşağıdaki şekildedir.

07.09.2023

(.....): (.....) bu merkezin yazılım kullanımı var mı

(.....): hayır yok

2 cihazı var

(.....)- 116 gün önce bitmiş

(.....) – 51 gün önce bitmiş

(.....): Kullanıyorlarmış

Bi kontrol edermisiniz

(.....): Sizi mi aradılar?

(.....): Hayır (.....) söyledi

Kontrol edelim bi

(.....): Psikolog bağlantısını keselim bence aramak zorunda kalsınlar bizi

(.....): (.....) gibi farklı kırılma yöntemiyle kullanıyorlarsa psikolog bağlantısının kesilmesiyle en geç yılbaşına kadar çalışabilirler

(.....): kullanımı bitmiş olan tüm cihazların psikolog girişi zaten kesilmedi mi

(.....): yada bunun öncesinde internete bağlı şekilde çalışırsa o zamana kadar çalışabilir

(.....): yani internete bağlı değilse bağlantıyı kesmemiz bir işe yaramıyor

(.....): yani normal olarak, bilginin cihaza ulaşması için bağlantı alması lazım

(.....): Trap 4 mü 3 mü kullanıyor

(.....): 4 görünüyor ama 3 e geçilip geçilmediğini oradan net bilemeyiz

3 de bize sürüm bilgisi gelmiyor

(.....): Bir deneyelim bağlantıyı kesip bakalım nolcak

(.....): Bu 3 başa bela oldu

(.....): süresi bittiği için zaten psikolog bağlantısı kesilmiş durumda bişey değişmez şuan için yılbaşından önce 4.17 ye geçişi tamamlarsak

şöyle bir kitlenme yapabiliriz

yeni yılda yeni database oluşturulduğu için trap bilgileri sunucudan almak ister

(.....): O zaman siz arayıp süresi biten cihazları kontrol etmemiz gerekiyor ona göre bakanlığa bilgi vereceğiz gibi birsey söyleyip bağlantı almaya çalışın

(.....): 4.17 de sunucumuzu da değiştirdiğimiz için geçiştiren 1 hafta

sonrasında eski sunucumuzu kapatırsak yılbaşında bunların tamamı patlayacaktır

(.....): (.....) 17 yi yüklediğimizde verileri yen database den oluştururken sorun çıkmaz değil mi

Sonra başımıza daha büyük işler çıkarmayalım

(.....): nasıl yani abi

(.....): bilmiyorum

4.17 yi 01.01.2024 te başlatalım diye düşünüyorum

(.....): 4.17 ilk çalıştığında database şifrelemesini komple değiştirecek. Yeni tablo ve alanlar ekleyecek. Bu kısım yarıda kesilse bile tekrar açıldığında kaldığı yerden devam edecek

(.....): 01.12.2023 te bildirim yapıp

(.....): bu işlemin sonrasında da 4.17 nin altında bir versiyon cihazda artık çalışmayacak

(.....): Tmm

(...)

I.5. Değerlendirme

I.5.1. Mevzuata İlişkin Bilgi

- (24) Psikoteknik değerlendirme, Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 79. maddesinde ve aynı Yönetmelik'te yer alan 4 Sayılı Cetvel ile belirtilen usul ve esaslara göre psikoteknik açıdan sağlıklı olma şartı aranan sürücülerin, güvenli araç kullanmalarını sağlayan zihinsel ve psiko-motor yetenek düzeylerinin; kişilik, tutum ve muhakeme gibi özelliklerinin bilgisayar tabanlı psikoteknik değerlendirme test sistemleri aracılığıyla ve gerektiğinde diğer test yöntemleri ile psikolog tarafından yapılan değerlendirmeyi ifade etmektedir.
- (25) Sürücülerin yetenek ve becerilerini ölçmek için gerçekleştirilen psikoteknik değerlendirmeler, sürücülerin dikkati, anlama ve muhakeme yeteneği, hız ve mesafe algılama ve geniş görüş alanı içinde uyarı fark etme becerisi, şekil algılamada görsel sürekliliği, görsel belleği gibi zihinsel yetenekleri ve tepki hızı, koordinasyon düzeyi; kişilik, uyum tutum ve öfke testleri gibi psiko-motor yeteneklerini ölçmektedir.
- (26) Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 79. maddesinde, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nda tanımlanan trafik suçlarını işleyen sürücüler ile diğer mevzuat kapsamında psikoteknik açıdan sağlıklı olma şartı aranan sürücülerin Yönetmelik'e ekli 4 sayılı Cetvel'de tanımlanan usul ve esaslara uygun olarak, psikoteknik değerlendirme ve psikiyatri uzmanı muayenesine tabi tutulacakları hükmü yer almaktadır. Yönetmelik'e ekli 4 sayılı Cetvel'in psikiyatri uzmanı muayenesi başlıklı 24. maddesinde, psikiyatri uzmanı muayenesinde psikoteknik değerlendirme raporunda yer alan bulgular dikkate alınarak kişinin; algılama, muhakeme etme, karar verme ve tepki verme ile ilgili bilişsel özelliklerinden araç kullanmasını engelleyecek ya da tehlikeli araç kullanmasına yol açabilecek özelliklerinin olup olmadığının araştırılacağı ve muayene sonucunda, psikiyatri uzmanının psikoteknik değerlendirme raporu ve psikiyatri muayenesinden elde ettiği bulguları birlikte değerlendirilerek kişinin sürücü belgesinin geri verilmesinde sağlık şartları açısından sakınca olup olmadığına dair değerlendirmesini yaparak düzenleyeceği raporda belirteceği düzenlenmiştir.
- (27) Hangi sürücülerin zorunlu psikoteknik değerlendirmeye tabi tutulacağı 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu, Karayolları Trafik Yönetmeliği ve Karayolları Taşıma Yönetmeliği'nde düzenlenmiştir. Karayolları Trafik Kanunu'na göre;
- Alkollü olarak araç kullanma nedeniyle son ihlalin gerçekleştiği tarihten itibaren geriye doğru beş yıl içinde sürücü belgesinin üç veya üçten fazla geri alınması,
 - Kırmızı ışık kuralını ihlal etmesi nedeniyle aynı yıl içinde iki ve daha fazla kez sürücü belgesinin geri alınması,
 - Hız sınırlarını yüzde otuzdan fazla aşmak suretiyle ihlalin işlendiği tarihten geriye doğru bir yıl içerisinde bu kuralın beş defa ihlal edilmesi,
 - Aynı yıl içinde ikinci kez 100 ceza puanını doldurması,
 - Herhangi bir zorunluluk olmaksızın, karayollarında dönüş kuralları dışında bilerek ve isteyerek aracın el freninin çekilmesi suretiyle veya başka yöntemlerle aracın ani olarak yönünün değiştirilmesi veya kendi etrafında döndürülmesini yasaklayan kuralın ihlal edilmesi

gibi nedenlerden biriyle ehliyeti alınan sürücülere, sürücü belgelerinin geri verilebilmesi için bilgisayar destekli psikoteknik değerlendirme testlerinden geçme zorunluluğu getirilmiştir.

- (28) Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin "Aday Sürücülük" başlıklı Ek Madde 3'ünde ise aday sürücü olarak kabul edilen sürücülerin¹¹ 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun,
- 47 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin üç kez ihlal edilmesi,
 - 48 inci veya 118 inci maddelerine istinaden sürücü belgelerinin geri alınması,
 - 51 inci maddesinin üç kez ihlal edilmesi,
 - 53 üncü maddesinin ikinci fıkrasının üç kez ihlal edilmesi,
 - 74 üncü maddesinin üç kez ihlal edilmesi,
 - Koruyucu tertibatın kullanılması

ile ilgili 78. maddesinin üç kez ihlal edilmesi hallerinden herhangi birinin gerçekleşmesi veya araç cinsine bakılmaksızın 0,20 promilin üzerinde alkollü olarak araç kullanıldığına tespit edilmesi veya toplam 75 ceza puanının aşılması durumunda, sürücü belgesinin trafik görevlilerince iptal edileceği ve belgesi iptal edilenlerin tekrar sürücü belgesi alabilmeleri için; sürücü kurslarına devam etmeleri ve yapılan sınavlarda başarılı olarak motorlu taşıt sürücüsü sertifikası almaları, bu kişilerin sürücü kurslarında eğitime başlayabilmeleri için tabi tutulacakları psikoteknik değerlendirme ve psikiyatri uzmanı muayenesi sonucunda sürücülüğe engel hali bulunmadığını gösterir belgenin sürücü kursuna ibrazı ve varsa iptal nedenlerinde yer alan geri alma süreleri kadar zamanın geçmiş olması zorunlu kılınmıştır.

- (29) Bir diğer hüküm, Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin "Şoförlerde aranacak nitelik ve şartlar" başlıklı 34. maddesinin (e) fıkrasıdır. Buna göre, yolcu ve eşya taşımacılığı yapacak sürücülerden "Şoförlük mesleği bakımından bedeni ve psiko-tekniik açıdan sağlıklı olduklarını gösteren bir sağlık raporunu, yetkili sağlık kuruluşlarından her beş yılda bir almaları" zorunlu kılınmıştır.
- (30) Psikoteknik değerlendirmelerin yapılacağı Psikoteknik Değerlendirme Merkezleri'nin tabi olacağı şartlar ise yine Karayolları Trafik Yönetmeliği'ne ekli 4 Sayılı Cetvel'de düzenlenmiştir. İlgili düzenlemeye göre psikoteknik değerlendirmeler, İl Sağlık Müdürlüklerince ruhsatlandırılmış, ilgili merkezde bulunan test cihazlarının kullanımı konusunda eğitim almış ve kullanım belgesi olan psikologlar tarafından merkezlerde yapılmaktadır. Bir psikolog en fazla iki test cihazının sorumluluğunu alabilmektedir. Psikologlara test cihazları hakkında verilen eğitim ise psikoteknik değerlendirme amaçlı kullanılan test sistemlerini geliştiren kuruluş veya yetki verdiği kuruluş tarafından gerçekleştirilmektedir.
- (31) Psikoteknik değerlendirme merkezleri gerçek ve tüzel kişiler tarafından açılabilir gibi, kamu kurum/kuruluşları tarafından da açılmaktadır. Özel ve resmi kuruluşlarda sürücüler için uygulanmakta olan psikoteknik değerlendirme taban ücreti, Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenerek her yılın Aralık ayında açıklanmaktadır. Psikoteknik değerlendirme merkezleri Sağlık Bakanlığınca belirlenen taban ücretin yüzde otuzuna kadar fark ücreti alabilmektedirler.
- (32) Test cihazıyla yapılan psikoteknik değerlendirmelerin başarı aralıklarının bulunması için norm değerlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Her teşebbüs tarafından üretilen test cihazı farklı norm değerlerine sahiptir. Örneğin, bir firmanın ürettiği test cihazı için psikoteknik değerlendirmeden asgari puan olarak 50 almak yeterli sayılabilecekken,

¹¹ İlk defa sürücü belgesi alanlar ile herhangi bir sebeple sürücü belgesi iptal edilmiş olup da yeniden sürücü belgesi alanlar, belgenin alındığı tarihten itibaren iki yıl süreyle aday sürücü olarak kabul edilmektedir.

başka bir firmanın ürettiği test cihazının yaptığı psikoteknik değerlendirme için asgari 70 puan almak yeterli sayılabilecektir. Psikoteknik değerlendirme ile ilgili norm değerlerinin belirlenmesine yönelik olarak kurulan komisyon İçişleri Bakanlığı; Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığında birer yetkili, üniversitelerin psikoloji bölümünde görevli bir öğretim üyesi veya doktora derecesi olan bir psikoloji öğretim görevlisi, psikologları temsilen bir mesleki dernek temsilcisi, psikiyatri uzmanlarını temsilen bir mesleki dernek temsilcisinden oluşmaktadır. Komisyon, Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürü veya görevlendireceği yetkilinin başkanlığında toplanmaktadır. Komisyonun görevi şunlardır:

“a) Bilgisayar destekli psiko-teknik değerlendirme uygulama eğitimlerinin taşıyacağı temel özelliklerini belirlemek,

b) Bu Cetvelde tanımlanan yetenek alanlarına uygun olarak sistemi geliştiren kuruluş tarafından belirlenen norm değerlerinin Türkiye toplumu özelliklerine uygun olup olmadığını değerlendirmek ve uygun bulunması halinde onaylamak,

c) Merkezlerle ilişkin standartların belirlenmesi ile ilgili görüş bildirmek.”

(33) 4 sayılı Cetvel'in 14. maddesinde psikoteknik değerlendirmede kullanılacak testlerin genel özellikleri yer almaktadır:

“(1) Psikoteknik değerlendirme sürecinde, uluslararası psikometrik standartlara sahip testler kullanılmalıdır. Bu standartlar şunlardır;

a) Nesnellik: Test maddelerine verilecek yanıtların belirli olması ve puanlamada belirli ölçütlerin kullanılması, bu özelliğe göre, hazırlanacak bir soruya verilmesi gereken yanıtların son derece belirgin olması, sorunun cevabının tartışmalı olmaması.

b) Puanlama: Puanlama yönteminin standart olması, objektif sonuçlar elde edilebilmesi için, kişisel yorumu en aza indirmiş olması.

c) Geçerliliğin yüksek olması: Ölçüm aracının ölçmek istediği şeyi hiç şaşmadan doğru olarak ölçmesi, testin kullanım amacına uygun olması, doğru seçilmiş bir test olması.

d) Güvenilirliğinin yüksek olması: Testin ölçtüğü nesne ya da özelliği her uygulandığında aynı duyarlılıkla ölçmesi, tutarlı ve kararlı olması.

e) Kapsamlı olması: Testin ölçülen konunun genelini iyi bir şekilde kapsamaması.

f) Ayırt edici olması: Bir özelliğe sahip olan kişi ile olmayanı, yeteneği çok yüksek olan ile olmayanı birbirinden ayırt edebilmesi.

g) Kullanışlı olması: Kolay uygulanabilir, kolay anlaşılabilir ve puanlanabilir olması.

h) Uyarılma: Türkiye toplumuna uyarlamasının yapılmış olması.

ı) Standardizasyon: Farklı norm grupları için standardizasyonunun yapılmış olması. Testlerin kullanım amaçlarına göre, yorumlarda kullanılmak üzere, cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, fiziksel ve psikolojik rahatsızlığa sahip kişileri içeren gruplara testlerin uygulanarak, ortalama puanların ve puan dağılımlarının belirlenmesi.

j) Bilgisayar Destekli Testler olması: Testlerin sunumu, puanlaması, yorumlanmasının bilgisayar aracılığıyla yapılması.”

(34) 4 sayılı Cetvel'in 15. maddesinde ise bilgisayar destekli test sistemlerinin sağlanması gereken özellikler yer almaktadır:

“(1) Bilgisayar destekli test sistemleri aşağıdaki özelliklere sahip olmalıdır;

a) Psikolojik yetenek, beceri ve kişilik testlerinin, teste katılanlara, bilgisayar ekranında veya bilgisayara bağlı yan gereçler ve paneller aracılığıyla sunulması,

- b) Teste katılan kişiye ait tüm veri ve bulguların, kimlik bilgilerinin, test tarihi, saati ve test anındaki (Ek ibare:RG-21/3/2020-31075) en az üç fotoğraf görüntüsünün raporlamada kullanılmak amacıyla otomatik olarak kaydedilmesi,
- c) Uygulamada standardizasyon sağlanması,
- ç) Test yönergelerinin standart olması,
- d) Deneme aşamalarının standart sürede, adayın testi çok iyi anlamasını sağlayacak uzunlukta olması,
- e) Test sorularının sunumunu eksiksiz sağlanması,
- f) Uygulayıcıya en az ihtiyaç olmasını sağlayacak düzeyde bir otomasyona sahip olması,
- g) Test sonuçlarının standart formata sahip raporlar halinde, bilgisayardan otomatik olarak alınması,
- ğ) Test bulguları ile oynanmasını engelleyen bir denetim mekanizmasına sahip olması (bulguların olumlu ya da olumsuz yönde değiştirilmesi ihtimaline karşı bir koruma sağlanması),
- h) Testlerin kullanım amacına göre çeşitli versiyonlarının yaratılmasına imkân vermesi (yaş, ehliyet tipi, eğitim gibi çeşitli sürücü gruplarına özel testlerin kullanılmasına imkân vererek, adil bir sistem oluşturulması),
- ı) Onay almış sistemlerde, test cihazında uygulanacak testlerin tek cihazda sunulması, bu sonuçların kayıt edileceği bilgisayar, klavye, yazıcı gibi ek donanımlarla donatılmış olması (her test cihazına ait bir sonuç bilgisayarının olması),
- i) Test cihazı ve ek donanımlarının çalışır durumda ve doğru ayarlanmış olduğunu gösteren yazılıma sahip olması.
- j) Test cihazında uzaktan ulaşım sağlayacak herhangi bir bluetooth, Wifi bağlantısı ve test için kullanılan donanımlardan başka herhangi bir donanım girişi bulunamaz.”

- (35) Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinden de görüldüğü üzere Karayolları Trafik Yönetmeliği'ne ekli 4 sayılı Cetvel'de belirtilen sürücü yetenekleri, bu yetenekleri ölçme amacı için geliştirilmiş bilgisayar destekli testler aracılığıyla ölçülmektedir. Yine ilgili cetvelde psikoteknik değerlendirmede kullanılacak testlerin taşınması gereken genel özellikler ve bilgisayar destekli test sistemlerinin özellikleri ile psikoteknik değerlendirme merkezlerinin açılma şartları ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

1.5.2. 4054 Sayılı Kanun'un 6. Maddesi Kapsamında Yapılan Değerlendirme

- (36) 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinde “Bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması hukuka aykırı ve yasaktır” hükmüyle hâkim durumun kötüye kullanılması ihlal olarak nitelendirilmiştir. Bu tanıma göre iki şartın birlikte varlığı halinde ihlalden bahsedilebilecektir: 1) hâkim durumun varlığı ve 2) kötüye kullanma. Dolayısıyla çeşitli yargı kararlarına¹² da yansıdığı üzere, bu koşullardan birinin eksikliği halinde 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında bir ihlalin varlığını ileri sürmek mümkün değildir.

¹² Danıştay Onüçüncü Dairesinin 03.04.2014 tarih, 2013/3606 E., 2014/1284 K. sayılı ve 27.05.2014 tarih, 2009/5608 E., 2014/2054 K. sayılı kararları; Ankara 14. İdare Mahkemesinin 02.10.2014 tarih, 2012/1803 E., 2014/1065 K. sayılı kararı.

I.5.2.1. Hâkim Durum Analizi

- (37) Dosya konusu şikâyet EKOLOG'un bilgisayar tabanlı psikoteknik değerlendirme test sistemini içeren cihazı için lisans sözleşmesinde yeni şartlar ileri sürerek psikoteknik değerlendirme merkezlerinin mevcut sistemi kullanmasını engellemek/zorlaştırmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ihlal ettiğine yönelik iddialardan oluşmaktadır. Bu itibarla aşağıda öncelikle EKOLOG'un hâkim durumda bulunup bulunmadığına ilişkin tespitlere yer verilmiş, ardından EKOLOG'un şikâyete konu olan uygulamaları değerlendirilmiştir.
- (38) 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında, bir teşebbüsün ilgili maddeyi ihlal edebilmesi, ancak söz konusu teşebbüsün hâkim durumda olmasıyla mümkündür. Başka bir deyişle incelemeye konu teşebbüsün davranışlarının 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için söz konusu teşebbüsün hâkim durumda olması bir ön koşuldur.
- (39) 4054 sayılı Kanun'un "*Tanımlar*" başlıklı 3. maddesinde hâkim durum, "*belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü*" olarak tanımlanmıştır. Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Davranışlarına İlişkin Kılavuz'da (Hâkim Durum Kılavuzu) belirtildiği üzere; bu tanım çerçevesinde, rekabetçi baskılardan belirgin şekilde bağımsız davranma gücüne sahip olan, diğer bir ifadeyle fiyatlarını kârlı bir şekilde rekabetçi düzeyin üzerine çıkarabilen ve belirli bir süre boyunca bu düzeyde sürdürebilen, üretim ve dağıtım düzeyi, mal ve hizmet çeşitliliği ve/veya kalitesi, yenilik düzeyi gibi unsurları kendi lehine ve tüketicilerin zararına olacak şekilde rekabetçi seviyenin altına çekebilen bir teşebbüsün hâkim durumda olduğu kabul edilmektedir.
- (40) Hâkim Durum Kılavuzu'nda, her bir olayın kendine özgü koşulları göz önünde bulundurulmakla birlikte hâkim durum değerlendirmesi yapılırken esasen, incelenen teşebbüsün ve rakiplerinin ilgili pazardaki konumu, pazara giriş ve pazarda büyüme engelleri ile alıcıların pazarlık gücü kriterlerinin temel unsurlar olarak incelenebileceği belirtilmektedir.
- (41) Bu çerçevede bahse konu kriterler bakımından EKOLOG'un dosya kapsamında ilgili ürün pazarı olarak belirlenen "bilgisayar tabanlı psikoteknik değerlendirme test sistemleri" pazarında hâkim durumda olup olmadığı analiz edilmiştir.

Pazar Payı ve Pazardaki Rakiplerin Konumu

- (42) Rekabet hukuku analizlerinde belirli bir piyasada pazar gücünün tespitinde kullanılan en önemli gösterge, incelenen teşebbüsün ve rakiplerinin pazar payıdır. Hâkim durumun tespitinde pazar payları değerlendirmeye alınan faktörlerden yalnızca biridir. Bununla birlikte belirli düzeydeki pazar paylarının hâkim duruma işaret ettiği kabul edilmektedir. Hâkim Durum Kılavuzu'nda, aksi bir durum söz konusu değilse Kurulun yerleşik uygulamasında %40'ın altında pazar payına sahip olan teşebbüslerin hâkim durumda olması ihtimalinin düşük olduğu kabul edilmekte, bu düzeyin üzerinde pazar payına sahip olan teşebbüsler bakımından ise daha detaylı bir incelemeye gidilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.
- (43) AB Komisyonu içtihadında ise genel olarak %70'in üzerindeki pazar payının hâkim duruma yönelik güçlü bir karine teşkil ettiği belirtilmektedir¹³. AB Komisyonunun Hoffman-La Roche kararında çeşitli ilgili ürün pazarları bakımından %70 ile %90

¹³ Donough ve Padilla, The Law and Economics of Article 82 EC, 2006, s. 113.

arasında pazar payına sahip olan teşebbüsün söz konusu pazar payının “hâkim durumun varlığını ispatlayacak seviyede” yüksek olduğu ifade edilmiştir. AB Komisyonunun Hilti¹⁴ ve Tetra Pak¹⁵ kararlarında da benzer tespitler yapılmış, Avrupa Adalet Divanının Hoffman-La Roche kararında¹⁶ ise yüksek pazar payına sahip olunmasının ve bu pazar payının uzun süre korunmasının “*istisnai haller haricinde*” hâkim durumun varlığına delil olduğu tespiti yapılmıştır.

- (44) Benzer şekilde AKZO kararında %50'nin üzerindeki pazar paylarının aksi ispat edilmediği takdirde teşebbüsün ilgili ürün pazarında hâkim durumda olduğunu gösterdiği kabul edilmiştir¹⁷. Pazar paylarına ilişkin değerlendirme Hilti kararında derinleştirilmiş ve teşebbüsün %70-80 bandındaki pazar payının kendi başına teşebbüsün hâkim durumda olduğunun açık bir göstergesi olduğu değerlendirilmiştir¹⁸.
- (45) Daha önce de ifade edildiği üzere hâlihazırda EKOLOG ve PSİKOTEK haricinde bilgisayar tabanlı psikoteknik değerlendirme test sistemleri satışı pazarında Sağlık Bakanlığında lisans alma gerekliliğini karşılayarak faaliyet gösteren başkaca bir teşebbüs bulunmamaktadır. Söz konusu teşebbüslerin 2017-2022 yılları arasında psikoteknik değerlendirme test sistemleri pazarında cihaz ve lisans satışlarından elde etmiş oldukları gelirler ve bu gelirlere dayalı pazar payı verilerine aşağıda yer verilmektedir:

Tablo 1: Teşebbüslerin 2017-2022 Yılları Arasında Test Cihazı ve Lisans Kullanım Hakkı Satışından Elde Ettikleri Gelirler (TL)

Teşebbüs	2017	2018	2019	2020	2021	2022
EKOLOG	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
PSİKOTEK	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Toplam	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: EKOLOG ve PSİKOTEK Cevabi Yazıları

Tablo 2: 2017-2022 Yıllarında Test Cihazı ve Lisans Kullanım Hakkı Satışına¹⁹ İlişkin Olarak Teşebbüslerin Satış Değeri Bazlı Pazar Payları (%)

Teşebbüs	2017	2018	2019	2020	2021	2022
EKOLOG	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
PSİKOTEK	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Toplam	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: EKOLOG ve PSİKOTEK Cevabi Yazıları

- (46) Tablodan da görüldüğü üzere, EKOLOG'un bilgisayar tabanlı psikoteknik değerlendirme test sistemleri pazarındaki satış değeri bazlı payı, yıllar itibarıyla %(.....) ile %(.....) arasında seyretmiştir. EKOLOG'un pazarda faaliyet gösteren tek rakibi ise ilgili dönemde en yüksek %(.....) pazar payına ulaşabilmiştir. 2022 yılında EKOLOG, rakibi PSİKOTEK'in yaklaşık (.....) katı pazar payına sahip olmuştur.
- (47) Söz konusu teşebbüslerin bilgisayar tabanlı psikoteknik değerlendirme test sistemleri satışına ilişkin olarak lisans satışından elde edilen gelirlere bağımsız olarak salt

¹⁴ Case T-30/89, Hilti AG ve Comissison,1991, ECR II-1439, paragraf 92.

¹⁵ Case C-333/94 P, Tetra Pak International SA ve Commission, 1996, ECR I-5951.

¹⁶ Hoffman-La Roche kararı, Case 85/76, ECR 461, paragraf 38-40.

¹⁷ Dava C-62/86, AKZO Chemie BV v. Commission [1991] ECR I-3359, para. 60.

¹⁸ Hilti CFI Dec. 12, 1991, 1991 ECR II-1439, para.92.

¹⁹ Psikoteknik test cihazlarının satışı ve bu cihazların satışı ile bağlantılı bir faaliyet olan yazılım kullanım hakkı satışı birbirine ayrılmaz bir şekilde bağlı faaliyetler olarak bütünleyici parça niteliğinde değerlendirildiğinden pazar payı hesabında bunların toplam değerleri esas alınmıştır.

psikoteknik cihaz satış adedi bazında hesaplanan pazar payı verilerine ise aşağıda yer verilmektedir:

Tablo 3: 2017-2022 Yıllarında Psikoteknik Test Cihazlarının Satışına İlişkin Olarak Teşebbüslerin Satış Miktarı (Adet) Bazlı Pazar Payları (%)

Teşebbüs	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	Satış Adedi	Pazar Payı	Satış Adedi	Pazar Payı	Satış Adedi	Pazar Payı	Satış Adedi	Pazar Payı	Satış Adedi	Pazar Payı	Satış Adedi	Pazar Payı
EKOLOG	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
PSİKOTEK	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Toplam	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: EKOLOG ve PSİKOTEK Cevabi Yazıları

- (48) Yukarıda yer verilen tablodan da görüldüğü üzere 2017 ve 2022 yıllarında ilgili pazardaki cihaz satışlarının tamamını EKOLOG'un gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır. Rakip teşebbüs olan PSİKOTEK, ilgili yıllar içerisinde en yüksek pazar payına 2020 yılında sahip olmuş olup, bu yılda da, EKOLOG, PSİKOTEK'in (.....) katından fazla pazar payına sahip durumdadır.
- (49) Yukarıda yer verilen açıklamalar çerçevesinde, incelenen dönemlerde bilgisayar tabanlı psikoteknik değerlendirme test sistemleri satışı pazarında EKOLOG'un önemli bir pazar gücüne sahip olduğu değerlendirilmektedir.

Pazara Giriş ve Pazarda Büyüme Engelleri

- (50) Pazar payları ve yoğunlaşma düzeyleri, pazarın yapısı ve rekabet düzeyi bakımından önemli bir ilk gösterge niteliğindedir. Ancak ilgili pazarda hâkim durum tespiti, yapısal analizlerin yanı sıra özellikle pazarın mevcut ve gelecekteki yapısı ile pazardaki potansiyel rekabete ilişkin diğer değerlendirmelerden de etkilenmektedir. İlgili pazarda sahip olunan yüksek pazar paylarının, söz konusu pazara girişlerin yeterince kolay olması halinde, önemli ölçüde rekabet karşıtı etkiler yaratması olası görülmektedir. Potansiyel rakipler, pazar fiyatlarındaki olası yükselişlere karşı duyarlı bir şekilde ilgili pazara giriş yapabilecektir. Bu çerçevede, hâkim durum değerlendirmelerinde pazarın sadece hâlihazırdaki yapısı baz alınarak sonuca ulaşılmaması gerekmektedir. Ayrıca, pazardaki mevcut rakiplerin kapasite artırması veya potansiyel rakiplerin pazara girmesi tehdidi de değerlendirmeye alınmalıdır.
- (51) İlgili ürün pazarına potansiyel rakipler tarafından yapılacak girişlerin yeterince kolay olması durumunda incelenen teşebbüsün hâkim durumunun sorgulanabilir olduğu kabul edilmektedir. Bununla birlikte, pazardaki oyuncular üzerinde yeterli düzeyde bir rekabetçi baskı yarattığının kabul edilebilmesi için, pazara girişlerin muhtemel, zamanlı ve olası rekabeti kısıtlayıcı etkileri yok edebilecek güçte olması gerekmektedir.
- (52) Daha önce de ifade edildiği üzere, bilgisayar tabanlı psikoteknik değerlendirme test sistemi satışı kapsamında, hâlihazırda mevzuattan kaynaklanan gereklilikleri yerine getirerek Türkiye'de faaliyet gösteren iki teşebbüs EKOLOG ve PSİKOTEK'tir. 2017-2022 yılları arasındaki dönemde ise pazara yeni bir giriş olmamıştır.
- (53) Yukarıda detaylıca yer verildiği üzere Karayolları Trafik Yönetmeliği'ne ek 4 sayılı Cetvel'in 14. maddesi uyarınca psikoteknik değerlendirme sisteminde kullanılacak testlerin nesnellik, objektif ve standart puanlama, yüksek geçerliliğe sahip, güvenilir, kapsamlı, ayırt edici, kullanışlı, Türkiye toplumuna uyarlanmış, standardize edilmiş ve bilgisayar destekli olması şart kılınmıştır.
- (54) 4 sayılı Cetvel'in 15. maddesinde ise bilgisayar destekli test sistemlerinin (i) psikolojik yetenek, beceri ve kişilik testlerinin, teste katılanlara, bilgisayar ekranında veya bilgisayara bağlı yan gereçler ve paneller aracılığıyla sunulması, (ii) teste katılan kişiye

ait tüm veri ve bulguların, kimlik bilgilerinin, test tarihi, saati ve test anındaki en az üç fotoğraf görüntüsünün raporlamada kullanılmak amacıyla otomatik olarak kaydedilmesi, (iii) uygulamada standardizasyon sağlaması, (iv) test yönergelerinin standart olması, (v) deneme aşamalarının standart sürede, adayın testi çok iyi anlamasını sağlayacak uzunlukta olması, (vi) test sorularının sunumunu eksiksiz sağlaması, (vii) uygulayıcıya en az ihtiyaç olmasını sağlayacak düzeyde bir otomasyona sahip olması, (viii) test sonuçlarının standart formata sahip raporlar halinde, bilgisayardan otomatik olarak alınması, (ix) test bulguları ile oynanmasını engelleyen bir denetim mekanizmasına sahip olması (bulguların olumlu ya da olumsuz yönde değiştirilmesi ihtimaline karşı bir koruma sağlaması), (x) testlerin kullanım amacına göre çeşitli versiyonlarının yaratılmasına imkân vermesi (yaş, ehliyet tipi, eğitim gibi çeşitli sürücü gruplarına özel testlerin kullanılmasına imkân vererek, adil bir sistem oluşturulması), (xi) onay almış sistemlerde, test cihazında uygulanacak testlerin tek cihazda sunulması, bu sonuçların kayıt edileceği bilgisayar, klavye, yazıcı gibi ek donanımlarla donatılmış olması (her test cihazına ait bir sonuç bilgisayarının olması), (xii) test cihazı ve ek donanımlarının çalışır durumda ve doğru ayarlanmış olduğunu gösteren yazılıma sahip olması ve (xiii) test cihazında uzaktan ulaşım sağlayacak herhangi bir bluetooth, Wifi bağlantısı ve test için kullanılan donanımlardan başka herhangi bir donanım girişi bulunmaması özelliklerine sahip olması gerekmektedir.

- (55) Bu hususlara ek olarak psikoteknik değerlendirmede kullanılacak testlerin Türkiye toplumuna uyarlamasının yapılmış olup olmadığına yönelik olarak Karayolları Trafik Yönetmeliği'ne ek 4 Sayılı Cetvel'in 10. maddesinin 8. fıkrasında, *"Bu Cetvelde tanımlanan yetenek alanlarına uygun olarak sistemi geliştiren kuruluş tarafından belirlenen norm değerlerinin Türkiye toplumu özelliklerine uygun olup olmadığını değerlendirmek ve uygun bulunması halinde onaylamak"* Komisyonun görevleri arasında sayılmıştır. 4 sayılı Cetvel'in 10. maddesinde düzenlendiği üzere söz konusu Komisyon, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürü veya görevlendireceği bir yetkilinin başkanlığında İçişleri Bakanlığı; Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığında birer yetkili, üniversitelerin psikoloji bölümünde görevli bir öğretim üyesi veya doktora derecesi olan bir psikoloji öğretim görevlisi, psikologları temsilen bir mesleki dernek temsilcisi ve psikiyatri uzmanlarını temsilen bir mesleki dernek temsilcisinin katılımıyla yedi kişiden oluşmaktadır.
- (56) İlgili mevzuat hükümleri doğrultusunda, Türkiye'de psikoteknik değerlendirme test sistemleri satışında faaliyet göstermek isteyen teşebbüslerin öncelikle hem yazılım hem de donanım bakımından mevzuatta belirtilen özelliklere sahip bir test sistemi oluşturması ve geliştirmiş oldukları test sisteminin Türkiye toplumunun özelliklerine sahip olup olmadığının tespiti amacıyla Komisyondan lisans onayı alması gerekmektedir. Komisyondan lisans onayı alamamış bir test sistemi ise satışa konu edilememektedir.
- (57) Norm çalışmasına ilişkin olarak test sistemlerinin üreticisi olan firmalar teknik çalışma yapmakta, bu çerçevede test sistemlerini kullanan sürücülere ait doğum tarihi, teste katılım tarihi, eğitim seviyesi gibi istatistikî verileri anonim olarak psikoteknik değerlendirme merkezlerinden temin ederek toplulaştırmaktadır. Elde edilen bu sonuçlar değerlendirilerek testi geçme eşikleri belirlenmekte, akabinde bu çalışma Sağlık Bakanlığı bünyesinde teşkil edilen Komisyona gönderilmektedir. Komisyon ise teknik inceleme yapıp bu çalışmanın bilimsel açıdan uygunluğunu kontrol etmektedir. Bu çerçevede, Vienna Test Sistemi'nde 2008 yılında onaylanan, ALG Psikoteknik Test Sistemi'nde ise 2018 yılında onaylanan norm kullanılmaktadır.

- (58) Önaraştırma kapsamında (.....) ifade edilmiştir. Buna ek olarak, Sağlık Bakanlığı tarafından gönderilen cevabi yazıda, 2019-2023 yılları arasında psikoteknik değerlendirme sistemi geliştiren ve onay almak amacıyla başvuru yapan toplam (.....) teşebbüsün bulunduğu, başvurusu bulunan teşebbüslerin dosyalarının Komisyon'da görüldüğü, buna göre söz konusu teşebbüslere başvuru dosyalarında yer alan eksiklik ve konuya ilişkin Komisyon taleplerinin bildirildiği, hâlihazırda ise (.....) teşebbüsün eksikliklerini gidererek Komisyon'a sunduğu belirtilmiştir²⁰.
- (59) Pazarda faaliyet gösterebilmek için karşılanması gereken belirli yasal koşulların bulunması ve mevzuatta tespit edilmiş olan özelliklere uygun bir test sistemi geliştirebilmesinin (.....) hususları birlikte ele alındığında tüm bu hususların pazara giriş engeli oluşturduğu değerlendirilmektedir.

Alıcı Gücü

- (60) Hâkim Durum Kılavuzu'nda pazardaki müşterilerin görece büyük, alternatif temin kaynakları hakkında yeterince bilgili ve makul bir süre içerisinde başka bir sağlayıcıya geçmek ya da kendi arzını yaratmak imkânına sahip olması durumunda, bu müşterilerin pazarlık gücüne, bir başka deyişle alıcı gücüne sahip olduğu kabul edilmektedir. Bu durumda müşterilerin alıcı gücü, incelenen teşebbüsün davranışlarını sınırlayan rekabetçi bir unsur olarak ortaya çıkmakta ve teşebbüsün hâkim durumda olmasını engelleyebilmektedir. Bununla birlikte, yalnızca sınırlı bir müşteri kitlesinin hâkim durumdaki teşebbüsün pazar gücünden korunmasını sağladığı durumlarda, alıcı gücünün yeterli seviyede rekabetçi baskı oluşturmadığı değerlendirilmektedir.
- (61) Yatay Birleşme ve Devralmaların Değerlendirilmesi Hakkında Kılavuz'da da dengeleyici alıcı gücü, müşterilerin büyüklükleri, sağlayıcı açısından önemli olmaları ve alternatif sağlayıcılara geçme becerileri sayesinde ticari işlem yaparken sağlayıcıları karşısında elde ettikleri pazarlık gücü olarak tanımlanmaktadır. Literatürde, müşterilerin önemli bir alıcı gücüne sahip oldukları durumlarda çok yüksek pazar payına sahip teşebbüslerin dahi hâkim durumda olamayacakları kabul edilmektedir.
- (62) Yukarıda ilgili ürün pazarı kısmında da detaylıca açıklandığı üzere, cihaz ve yazılımın bütünleşmiş bir sistem olması sebebiyle bir test cihazı, diğer bir test cihazının yazılımı yüklenerek kullanılamamaktadır. Başka bir ifadeyle söz konusu test cihazlarının cihazı üreten teşebbüsün yazılımı ile kullanılması zorunluluğu bulunmaktadır. Bu çerçevede, lisans kullanım hakkı süresi biten müşterilerin lisans kullanım sürelerini yenilemeleri ya da diğer teşebbüsün cihazını ve lisans kullanım hakkını alarak onu kullanmaları gerekmektedir.
- (63) Sağlık Bakanlığı tarafından gönderilen cevabi yazıda 2020-2022 yılları arasında Türkiye'de aktif olarak faaliyet gösteren (.....) adet psikoteknik değerlendirme merkezi bulunduğu ifade edilmiştir. Söz konusu merkezler hâlihazırda ALG Psikoteknik Test Sistemi ve Vienna Test Sistemi haricinde başkaca bir cihaz kullanmamaktadır. Öte yandan, psikoteknik değerlendirme merkezlerinde farklı markalı cihazların kullanılmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. Bu kapsamda, bir merkezde hem ALG Psikoteknik Test Sistemi hem de Vienna Test Sistemi kullanılabilir. EKOLOG tarafından gönderilen cevabi yazıda hâlihazırda yaklaşık (.....) psikoteknik değerlendirme merkezinin ALG Psikoteknik Test Sistemi'ni lisanslı olarak kullandığı ifade edilmiştir²¹.

²⁰ İlgili teşebbüs eksikliklerini giderip Komisyonun onayını alması durumunda piyasaya girebilecektir.

²¹ (.....).

- (64) Aşağıdaki tabloda ise 2020-2022 yılları arasında ALG Psikoteknik Test Sistemi kullanılarak alınan toplam psikoteknik rapor sayısı ile ilgili yıllarda ALG Psikoteknik Test sistemi kullanarak düzenlenen rapor sayısı bakımından en fazla rapor veren ilk beş merkezce düzenlenen toplam rapor sayıları yer almaktadır. Tablodan da görüldüğü üzere ilgili yıllarda en fazla rapor düzenleyen ilk 5 merkezce düzenlenen toplam rapor sayısı, 2020 yılındaki toplam rapor sayısının %(.....)'sını, 2021 yılındaki toplam rapor sayısının %(.....)'ünü ve 2022 yılındaki toplam rapor sayısının %(.....)'sini oluşturmaktadır. Bu bakımdan raporların büyük oranda çok sayıdaki küçük ölçekli merkez tarafından oluşturulduğu değerlendirilmektedir.

Tablo 4: 2020-2022 Yılları Arasında ALG Psikoteknik Test Sistemi Kullanılarak Verilen Toplam Rapor Sayısında Bu Sistemi Kullanarak En Fazla Sayıda Rapor Veren İlk 5 Psikoteknik Değerlendirme Merkezinin Payı (%)

Yıl	2020	2021	2022
Toplam Rapor Sayısı	(.....)	(.....)	(.....)
En Fazla Rapor Veren İlk 5 Merkezce Düzenlenen Toplam Rapor Sayısı	(.....)	(.....)	(.....)
Toplam Rapor Sayısında İlk 5 Merkezce Düzenlenenlerin Payı (%)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Sağlık Bakanlığı Tarafından Gönderilen Cevabi Yazı ve Raportörlerce Yapılan Hesaplamalar

- (65) Raporlama sayısı bakımından yapılan hesaplamanın ardından, satılan cihaz sayısı bakımından alıcı gücüne bakıldığında; EKOLOG tarafından gönderilen cevabi yazıda, 2015-2022 yılları arasında EKOLOG 'un toplam (.....) adet psikoteknik test cihazı satışı gerçekleştirdiği, ilgili yıllar arasında en fazla cihazın ise (.....) adet cihaz ile (.....), en fazla ikinci satışın (.....) adet cihaz ile (.....), en fazla üçüncü satışın ise (.....) adet cihaz ile psikoteknik değerlendirme merkezi niteliğinde bulunmayan kurumsal bir şirkete yapıldığı ifade edilmiştir. Bu bakımdan ilgili yıllar içerisinde (.....) EKOLOG'un cihaz satışları içerisindeki payı yaklaşık %(.....), (.....) payı yaklaşık %(.....), bahsi geçen kurumsal şirketin payı ise yaklaşık %(.....)'dir. EKOLOG'un diğer müşterileri ise her biri küçük ölçekli alımlar yapan psikoteknik değerlendirme merkezleridir. Bu bakımdan ilgili yıllarda en büyük üç alıcısının EKOLOG'un satışları içerisindeki payı toplam %(.....) seviyesinde olup düşük bir düzeyde kalmıştır. EKOLOG'un en büyük üç müşterisinin EKOLOG'un toplam satışları içerisindeki payının düşüklüğü ve pazarda çok sayıda alıcı tarafından gerçekleştirilen düşük miktartlı alımların varlığı göz önünde bulundurulduğunda müşterilerinin EKOLOG karşısında EKOLOG'un pazar gücünü dengeleyici bir alıcı gücüne sahip olmadığı değerlendirilmektedir.
- (66) Yukarıda yer verilen tüm hususlar birlikte değerlendirildiğinde EKOLOG'un "bilgisayar tabanlı psikoteknik değerlendirme test sistemleri" pazarında hâkim durumda olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

1.5.2.2. Kötüye Kullanma İddialarına İlişkin Değerlendirme

- (67) 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ilk fıkrasında, "Bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hakim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması" yasaklanmakta ve maddenin ikinci fıkrasında da beş bent halinde örnek niteliğinde kötüye kullanma halleri sayılmaktadır:

"a) Ticarî faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler,

b) Eşit durumdaki alıcılara aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı şartlar ileri sürerek, doğrudan veya dolaylı olarak ayırimcilik yapılması,

c) Bir mal veya hizmetle birlikte, diğer mal veya hizmetin satın alınmasını veya aracı teşebbüsler durumundaki alıcıların talep ettiği bir malın veya hizmetin, diğer bir mal veya hizmetin de alıcı tarafından teshiri şartına bağlanması ya da satın alınan bir malın belirli bir fiyatın altında satılmaması gibi tekrar satış halinde alım satım şartlarına ilişkin sınırlamalar getirilmesi,

d) Belirli bir piyasadaki hakimiyetin yaratmış olduğu finansal, teknolojik ve ticarî avantajlardan yararlanarak başka bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabet koşullarını bozmayı amaçlayan eylemler,

e) Tüketicinin zararına olarak üretimin, pazarlamanın ya da teknik gelişmenin kısıtlanması.”

(68) Dosya konusu iddialar EKOLOG'un;

- Yönetim Kurulu Başkanı ve tek pay sahibi olan (.....)'in bazı psikoteknik değerlendirme merkezlerinin gizli ortağı olduğuna,
- ALG Psikoteknik Test Sistemi'ni kullanan psikoteknik değerlendirme merkezlerinin TRAP-4 versiyonuna geçmediği ve yeni hazırlanan sözleşmeyi imzalamadığı takdirde uzaktan bağlantı yöntemi ile cihaz erişimini kapattığı, ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin lisansı bittiğinde ödeme yapılmadığı takdirde de o an test uygulayan aday olup olmadığına bakmaksızın, gün ortasında uzaktan erişim ile cihazı kapatarak teste giren kişileri mağdur ettiğine ve
- Satmış olduğu lisans kullanım hakkı ücretine 2022 yılında sıklıkla zam yaptığına ilişkindir. Bu doğrultuda aşağıda her bir iddiaya ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir.

(.....)'in Alt Pazarda Faaliyet Gösterdiği İddiasına Yönelik Değerlendirme

- (69) Öncelikle belirtmek gerekir ki mevzuatta psikoteknik değerlendirme test sistemi satan teşebbüslerin psikoteknik değerlendirme merkezi işletemeyeceği veya bu merkezlerde pay sahibi olamayacağı yönünde yasal bir engel bulunmamaktadır. Ancak EKOLOG'un alt pazarda faaliyetlerinin bulunması durumunda EKOLOG'un faaliyetlerinin alt pazardaki rakiplerini dışlamaya yönelik olup olmadığı değerlendirilebilecektir.
- (70) EKOLOG tarafından gönderilen cevabi yazıda (.....)'in 2020 ve 2021 yıllarında (.....), (.....), (.....) ünvanlı psikoteknik değerlendirme merkezlerinin hisselerini devraldığı, ancak daha sonrasında bu merkezlerin kapatıldığı, dolayısıyla EKOLOG ve (.....)'in hâlihazırda herhangi bir psikoteknik değerlendirme merkezinde hissedarlığının bulunmadığı belirtilmiştir. Öte yandan, EKOLOG'un (.....) ilde (.....) adet psikoteknik değerlendirme merkezi ile franchise sistemi ile çalıştığı, söz konusu franchise çalışma sisteminin merkezlerin yüksek yatırım maliyetlerini azaltmak için kurgulandığı ve bu sistemde merkezlerin EKOLOG'a lisans kullanımı için ödeme yapmaksızın teste giren kişi başına ücret ödediği, ancak EKOLOG ve (.....)'in franchise sistemi ile çalıştığı psikoteknik değerlendirme merkezlerinde hissedar olmadığı ve merkezlerin işletme sahiplerine ait olduğu, (.....)'in bu merkezlerin stratejik ve ticari kararları üzerinde herhangi bir kontrol hakkının bulunmadığı ifade edilmiştir.
- (71) Bunun yanı sıra, EKOLOG ile gerçekleştirilen görüşmede, EKOLOG'un geçmişte birtakım psikoteknik değerlendirme merkezleri ile kâr/zarar ortaklığı çerçevesinde çalıştığı, bu sistemin söz konusu merkezlerin sermaye ihtiyacına katkıda bulunmak adına geliştirildiği, bu çerçevede ilgili merkez faaliyet döneminde kâr etmişse bu kârdan EKOLOG'un belirli bir pay aldığı, zarar etmiş ise EKOLOG'un bu zararı merkeze belirli bir oranda ödediği, Covid-19 pandemisi nedeniyle söz konusu merkezlerin büyük çoğunluğunun zarar ettiği ve kapandığı, bu çalışma sisteminin Covid-19 pandemisi

sürecinde sona erdiği ve bu sisteme yönelik olarak EKOLOG'un hâlihazırda hiçbir merkez ile bir ortaklığının ya da sözleşmesel bağının bulunmadığı belirtilmiştir.

- (72) Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde EKOLOG ve (.....)'in hâlihazırda herhangi bir psikoteknik değerlendirme merkezinde hissedarlığının ve kontrol hakkının bulunmadığı değerlendirilmektedir. Her durumda mevcut dosya kapsamında EKOLOG'un alt pazardaki psikoteknik değerlendirme merkezlerinin faaliyetlerini zorlaştırma/engellemeye yönelik faaliyetlerinin bulunup bulunmadığı incelenmektedir.

EKOLOG'un Psikoteknik Değerlendirme Merkezlerinin Faaliyetlerini Zorlaştırdığı İddiasına Yönelik Değerlendirme

- (73) EKOLOG'un psikoteknik değerlendirme merkezlerinin faaliyetlerini zorlaştırdığı iddia edilen eylem EKOLOG'un lisans hakkı sahibi olduğu ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin yeni yazılım versiyonu olan TRAP-4 versiyonuna geçmediği ve yeni sözleşmeyi imzalamadığı takdirde EKOLOG'un uzaktan bağlantı ile cihazları kapatmasına ilişkindir.
- (74) EKOLOG'dan gelen cevabi yazıda, ALG Psikoteknik Test Sistemi yazılımının eski versiyonu olan TRAP-3 versiyonundan TRAP-4 versiyonuna geçerken TRAP-3'te lisans kullanım hakkı olan müşterilerin bu süreçte lisanslarının kullanım hakkının durdurulmadığı ancak lisans kullanım hakkı biten ya da lisansı bitmesine rağmen "crackleme" ya da korsan yazılımlarla cihazı kullanmaya devam eden müşterilerin cihazlarının yasal olmayan kullanım nedeniyle kapatıldığı ifade edilmiştir. Buna ek olarak TRAP-4 güncellemesinde ve test sisteminde yapılan tüm güncellemelerde EKOLOG'un müşterilerinden bir ücret talep etmediği, bu güncellemelerin ücretsiz olarak sunulduğu, TRAP-3'ten TRAP-4'e geçmek istemeyenlerin lisans kullanım hakkının sonuna kadar TRAP-3 kullanmaya devam edebildiği, cihazın TRAP-3'ten TRAP-4'e geçişinin ise 1,5 ila 5 dakika arasında tamamlandığı belirtilmiştir. Tüm Psikoteknik Merkezleri Derneği ile yapılan görüşmede de cihazların TRAP-4 güncellemesine kısa bir sürede geçtiği dile getirilmiştir. Buna ek olarak TRAP-4'e geçiş ile birlikte TRAP-3 için eğitim sertifikası almış olan psikologların sertifikalarının geçerliliğini kaybetmediği ve psikoloğun TRAP-4 için EKOLOG'dan yeni bir sertifika almasına gerek kalmadığı belirtilmiştir. Yine Tüm Psikoteknik Merkezleri Derneği ile yapılan görüşmede de TRAP-4 güncellemesi ile birlikte psikologların ayrı bir sertifika almasına gerek kalmadığı ifade edilmiştir.
- (75) Dosya kapsamında Tüm Psikoteknik Merkezleri Derneği ve Türkiye Trafik Güvenliği ve Psikoteknik Merkezleri Derneği ile yapılan görüşmelerde de TRAP-3'ten TRAP-4'e geçişte EKOLOG'un herhangi bir ücret talep etmediği belirtilmiştir.
- (76) EKOLOG ile yapılan görüşmede, TRAP-3'ün "C++" programlama tekniği ile yazılmış olduğu ve bu yazılımda güvenlik açıklarının bulunduğu, bu kapsamda psikoteknik değerlendirme merkezlerinin yazılım kullanma süreleri bitmiş olsa dahi sistemsel açıktan faydalanarak bu sistemi kullanmaya usulsüz olarak devam edebildikleri, TRAP-3'ün sistemsel açıklar bulundurması nedeniyle test esnasında psikologlar tarafından adaya "kopya, sufle verilmesi" gibi kullanımların söz konusu olabileceği belirtilmiştir.
- (77) Bu çerçevede EKOLOG tarafından TRAP-3'ten TRAP-4'e geçme nedenlerine ilişkin olarak veri güvenliği, test güvenliği, fotoğraf kalitesi ve güvenliği, yönergelerin zorunlu dinlenmesi ve yönergenin anlaşılmasından asıl teste geçilmesinin zorlaştırılması, asıl testlerde dışardan müdahale alınmasının engellenmesi, yazılıma giriş ve aday bilgilerinin psikolog dışında veya yetkisiz kişiler tarafından erişiminin engellenebilmesi için psikolog giriş ekranı getirilmesi, donanımların çalışabilirlik kontrolü ve arızalı cihaz ile test verilmesinin engellenerek sonuç güvenilirliğinin

artırılması, aday bilgilerinin ve test bulgularının korunması, cihaz, merkez ve psikolog bilgisinin korunması, raporlama ve sonuç güvenliği, sistemdeki tarihin ve saatin kontrolü ile bilgisayar tarih saati değiştirilerek farklı günlerde test alınıp usulsüzlük yapılmasının önüne geçilmesi, lisans ve ürün korunması ve yazılım kodlarının korunması hususları sıralanmıştır.

- (78) Bu kapsamda TRAP-3'ten TRAP-4'e geçişin temel nedenlerinin psikoteknik değerlendirme test sonuçlarının güvenilirliğinin artırılması ve EKOLOG'un test sisteminin lisans kullanım hakkı olmaksızın kullanılmasını engellemek olabileceği değerlendirilmektedir. Türkiye Trafik Güvenliği ve Psikoteknik Merkezleri Derneği ile yapılan görüşmede de TRAP-3'te güvenlik açıklarının fazla olduğu, cihaza uzaktan bağlantının olmadığı ve cihazın lisanssız kullanılabilirdiği, EKOLOG'un TRAP-4 güncellemesi ile psikoteknik test sistemine güvenlik duvarları ve kodlar getirerek yazılımın kırılmasını ve lisanssız kullanımını engellediği, buna ek olarak uzaktan müdahaleyi engellemek için yazılımsal değişikliklerde bulunduğu ifade edilmiştir.
- (79) Tüm Psikoteknik Merkezleri Deneği ile yapılan görüşmede ise test sisteminin üretici firma tarafından oluşturulduğu, bu nedenle eğer sistemi güncellemek gerekiyorsa üretici firmanın bu güncellemeleri yapmasının önünde bir engel bulunmadığı, kendisini güncellemeyen ve üretici firmanın destek vermediği bir ürünün psikoteknik değerlendirme merkezlerine faydasının olmayacağı dile getirilmiştir.
- (80) Dolayısıyla EKOLOG'un test sistemindeki yazılımının mevzuattaki gerekli şartları sağlamasından sorumlu olduğu ve bu kapsamda bu sorumluluğu yerine getirebilmek için yazılım üzerinde gerekli güncellemeleri yapabileceği anlaşılmaktadır.
- (81) Yapılan yerinde incelemede elde edilen belgeler incelendiğinde, Bulgu-1'de yer alan yazışmadan lisans kullanım süresi dolan bazı cihazların lisans kullanım süresi satın alınmaksızın kullanılmaya devam edildiğinin EKOLOG yetkilileri tarafından tespit edildiği, tespit edilen bu cihazların ekranlarının kapatıldığı ve bu cihazları lisans süresi olmadan korsan bir şekilde kullanan psikoteknik değerlendirme merkezleri hakkında yasal işlem başlatılacağı anlaşılmaktadır. Bulgu-5'te yer alan yazışmadan ise EKOLOG'un lisans kullanım süresi biten cihazları kullanıma kapatmaya çalıştığı, bu doğrultuda söz konusu cihazlara psikolog bağlantısının kesilmeye çalışıldığı, ancak cihazlar internete bağlı değilse bunun mümkün olmayacağını ve internete bağlı olmayan cihazlarda lisans süresi alınmadan da cihazın kullanılmaya devam edilebileceğinin belirtildiği görülmektedir.
- (82) Bulgu-2'de yer alan yazışmadan ise EKOLOG'un kendisine lisans süresi uzatmak için başvuran müşterilerine öncelikle TRAP-4 yüklemelerini şart kıldığı anlaşılmaktadır. EKOLOG'dan edinilen bilgilerden de hâlihazırda TRAP-3 kullanan müşterilerinin lisans kullanım sürelerinin sonuna kadar TRAP-3 kullanmaya devam edebileceği ancak kullanım süresinin sonunda yeni bir kullanım süresi almak istediklerinde TRAP-4 kullanmayan cihazlara bu hizmetin sağlanmadığı görülmüştür.
- (83) Bulgu-4'te yer alan yazışmadan EKOLOG'un TRAP-4 versiyonunu yükledikten sonra müşterilerinden yeni bir sözleşme imzalanmasını talep ettiği, bu sözleşmeyi imzalamayan müşterilerin cihaz ekranlarının geçici olarak kapatıldığı, ancak bir süre sonra lisans kullanım hakkı devam etmekte olan cihazların ekranının açılmasına karar verildiği ve müşterilerin lisans kullanım süresinin sonuna değin test sistemini sözleşme imzalamadan kullanabildikleri anlaşılmaktadır.
- (84) Bulgu-3'te yer alan yazışmalardan ise EKOLOG (.....) ve (.....)'in TRAP-4 güncellemesi ile ilgili olarak bir psikoteknik değerlendirme merkezinden 4 ay öncesinde ücret talep edildiğinden şüphelendiği, bunun üzerine EKOLOG (.....)'a bu güncellemeden para

alınmaması gerektiğini ifade ederek konuyu araştırmasını istediği görülmektedir. Bunun üzerine (.....), ilgili merkezden ücret talep edilmesinin nedeninin TRAP-4 güncellemesi olmadığını ve 4 ay öncesinde cihaz formatlama ve yazılım yükleme gibi hususlara yönelik olarak tekliflerinin bulunmadığını ifade etmiştir. Yazışmanın devamında (.....), başka bir merkezde bulunan cihazın TRAP-3 lisansının durdurulmasının sebebini (.....)'a sormuş ve (.....), söz konusu merkezde daha önce ruhsat iptali yapılarak kullanıma kapatılan bir cihazın donanımının hâlihazırda faal olan bir cihazda usulsüz olarak kullanılması nedeniyle ilgili cihazın lisansının durdurulduğunu, akabinde merkeze uyarı verilip bu durumun düzeltilmesi sağlandıktan sonra cihazın tekrar kullanıma açıldığını ifade etmiştir.

- (85) Yukarıda yer verilen yazışmalardan, EKOLOG'un lisans hakkı sahibi olduğu ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin lisans kullanım hakkı olmadan kullanılmasını engellemek amacıyla ekran kapama yöntemine başvurduğu, merkezlerce cihaz donanımlarına usule aykırı müdahale edildiğinin tespit edildiği durumlarda ise söz konusu merkezlerin lisanslarını durdurduğu ve merkezleri uyardığı görülmektedir.
- (86) EKOLOG tarafından, yazılım kırma yöntemi ile veya başka yöntemler vasıtasıyla lisanssız kullanımın tam tespit edilemediği, çeşitli yöntemler vasıtasıyla lisanssız kullanım tespit edilen merkezler hakkında ise hukuki sürecin başlatıldığı ifade edilmiştir. Bu hususları destekleyici şekilde, (.....) ifade edilmiştir.
- (87) Daha önce de belirtildiği üzere EKOLOG'un lisans hakkı sahibi olduğu ALG Psikoteknik Test Sistemi'nin yazılımında güncelleme yapmasının önünde yasal bir engel bulunmamaktadır. Söz konusu güncelleme kapsamında psikoteknik değerlendirme merkezlerinden herhangi bir ücret talep edilmemesi ve güncellemenin 1,5 ila 5 dakika arasında yapılabilmesi nedeniyle TRAP-4 güncellemesine geçişteki amacın psikoteknik değerlendirme merkezlerinin faaliyetlerini zorlaştırmak/engellemek olmadığı ve test sisteminin güvenliğini sağlamak ve lisans kullanım hakkı olmaksızın kullanımını engellemeye yönelik olabileceği değerlendirilmektedir. EKOLOG ile gerçekleştirilen görüşmede, geçmişte ALG Psikoteknik Test Sistemi'ni kullanan psikoteknik değerlendirme merkezleri ile EKOLOG arasında yazılım kullanımına ilişkin olarak form imzalandığı ancak bazı merkezlerin yazılımı usulsüz kullanmalarının önüne geçilemediği, bu nedenle merkezler ile sözleşme akdedilmeye başlandığı ifade edilmiştir. Yerinde incelemede elde edilen belgelerden, EKOLOG'un 2021 yılı Ekim ayına kadar psikoteknik danışma merkezleri ile sözleşme yapmadığı, sadece cihaz satış formu adı altında basit bir form imzaladığı, 2021 yılı Ekim ayı itibarıyla merkezlerle sözleşme yapmaya başladığı görülmektedir. Formun incelenmesinden formun yalnızca ALG Psikoteknik Test Sistemi donanımının sipariş edildiğini belirten ve bu siparişe ilişkin cayma ve iptal haklarının düzenlendiği bir belge olduğu anlaşılmıştır. Bu kapsamda, ilgili formda lisans/yazılım kullanım süresine ilişkin düzenlemeler bulunmamakta iken sözleşmede lisans kullanım süresi ile EKOLOG ve merkezlerin hak ve yükümlülüklerinin açıkça düzenlendiği görülmektedir. Söz konusu düzenlemeler arasında EKOLOG'un test sisteminin mevcut versiyonunda iyileştirmeye yönelik olarak yapacağı versiyon/sürüm değişikliklerini merkezin kabul etmesi gerektiği ve yazılım kullanma süresinin sonunda eğer ilave bir süre alınmazsa EKOLOG'un yazılımı durdurma hakkının bulunduğu gibi hususların açıkça düzenlendiği görülmektedir. Bu itibarla, şikâyetçinin şikâyetinde belirtmiş olduğu yeni şartların form ile sözleşme arasındaki bu farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır.
- (88) TRAP-4 güncellemesinin kullanılabilmesi için sözleşme imzalanması şartının psikoteknik değerlendirme merkezlerinin faaliyetlerini zorlaştırmak/engellemek amacıyla değil EKOLOG'un lisans haklarını korumak amacıyla getirildiği

değerlendirilmektedir. Öte yandan, yukarıda da ifade edildiği üzere TRAP-3 kullanmayı tercih eden merkezler²², lisans kullanım haklarının bitimine kadar TRAP-3 kullanmaya devam edebilmekte, bu bakımdan söz konusu merkezlerin de faaliyetlerinde aksama yaşanmamaktadır.

- (89) Bu çerçevede, lisans kullanım hakkı bitiminde ilave lisans kullanım süresi için ödeme yapılmadığı takdirde EKOLOG'un cihazı kullanıma kapatması, lisans hakkının ücretsiz olarak kullanılmasını engellemeye yönelik bir eylem olarak değerlendirilmiştir.

EKOLOG'un Satmış Olduğu Lisans Ücretlerine 2022 Yılında Dört Kez Zam Yaptığı İddiasına Yönelik Değerlendirme

- (90) Şikâyet kapsamında iddia edilen bir diğer husus, EKOLOG'un lisans kullanım ücretlerinde 2022 yılında üst üste fiyat artışı yaptığıdır. Öneraştırma kapsamında Türkiye Trafik Güvenliği ve Psikoteknik Merkezleri Derneği ile yapılan görüşmede de EKOLOG'un maliyetleri ileri sürerek fiyat artışları yaptığı ifade edilmiştir. Söz konusu iddialar rekabet hukukunda aşırı fiyat bağlamında ele alınabilecektir.
- (91) Aşırı fiyat, pazar gücünün uygulanması sonucunda sürekli olarak rekabetçi düzeyin önemli ölçüde üzerinde belirlenen fiyat olarak tanımlanmaktadır. Aşırı fiyatlandırma sonucunda rekabetçi piyasalarda oluşan tüketici fazlasının bir kısmı pazar gücünü elinde bulunduran firmaya üretici fazlası olarak geçmekte, bir kısmı ise tamamen kaybolmaktadır.
- (92) EKOLOG tarafından edinilen bilgiler doğrultusunda EKOLOG'un sunmuş olduğu ürün/hizmetlere ilişkin olarak 2019-2023 yılları arasındaki her bir yılda yılın ilk altı ayı ve ikinci altı ayı için satış fiyatı listesi hazırladığı anlaşılmıştır. Bu doğrultuda EKOLOG'un sene başında ve senenin ortasında yeni fiyatlara geçiş yaptığı, dolayısıyla lisans kullanım ücretleri de dâhil olmak üzere sunmuş olduğu tüm ürün/hizmetler için sene içerisinde dört kez zam yapmadığı söylenebilecektir.
- (93) Aşağıdaki tabloda ise EKOLOG'un sunmuş olduğu ürün/hizmetlere ilişkin olarak ilgili yılın ilk yarısı ve ikinci yarısındaki KDV dâhil liste fiyatlarının ortalaması, bu fiyatların bir önceki yılın fiyatlarına göre artış oranı ve yıllık Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE) oranları yer almaktadır²³.

Tablo 5: 2019-2023 Yılları Arasında EKOLOG'un Test Sistemi ve Lisans Kullanım Hakkı Satış Bedellerinin Artış Oranı ve ÜFE Oranı

YIL	ÜRÜN/HİZMET	KDV DÂHİL FİYAT (TL)	ARTIŞ ORANI (%)	ÜFE (%)
2019	CİHAZ SATIŞ BEDELİ (3 yıl lisanslı)	(.....)	(.....)	7,36
2019	1 YIL YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	7,36
2019	2 YIL YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	7,36
2019	3 YIL YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	7,36
2019	PSİKOLOG EĞİTİM BEDELİ	(.....)	(.....)	7,36
2020	CİHAZ SATIŞ BEDELİ (3 yıl lisanslı)	(.....)	(.....)	25,15
2020	1 YIL YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	25,15
2020	2 YIL YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	25,15
2020	3 YIL YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	25,15
2020	PSİKOLOG EĞİTİM BEDELİ	(.....)	(.....)	25,15
2021	CİHAZ SATIŞ BEDELİ (3 yıl lisanslı)	(.....)	(.....)	79,89
2021	1 AY YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	79,89
2021	6 AY YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	79,89
2021	1 YIL YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	79,89

²² Bknz. Dipnot 20.

²³ 2023 yılının ÜFE verisi olarak 2022 yılı Eylül ayı ile 2023 yılı Eylül ayı arasında gerçekleşen son 12 aylık ÜFE verisi kullanılmıştır. Bkz. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yurt-Ici-Uretici-Fiyat-Endeksi-Eylul-2023-49400>

2021	2 YIL YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	79,89
2021	3 YIL YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	79,89
2021	DAİMİ YAZILIM KULLANIM BEDELİ ²⁴	(.....)	(.....)	79,89
2021	PSİKOLOG EĞİTİM BEDELİ	(.....)	(.....)	79,89
2022	CİHAZ SATIŞ BEDELİ (3 yıl lisanslı)	(.....)	(.....)	97,72
2022	1 AY YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	97,72
2022	6 AY YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	97,72
2022	1 YIL YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	97,72
2022	2 YIL YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	97,72
2022	3 YIL YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	97,72
2022	DAİMİ YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	97,72
2022	PSİKOLOG EĞİTİM BEDELİ	(.....)	(.....)	97,72
2023	CİHAZ SATIŞ BEDELİ (3 yıl lisanslı)	(.....)	(.....)	65,55
2023	1 AY YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	65,55
2023	6 AY YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	65,55
2023	1 YIL YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	65,55
2023	2 YIL YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	65,55
2023	3 YIL YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	65,55
2023	DAİMİ YAZILIM KULLANIM BEDELİ	(.....)	(.....)	65,55
2023	PSİKOLOG EĞİTİM BEDELİ	(.....)	(.....)	65,55

Kaynak: EKOLOG'dan Elde Edilen Bilgiler Doğrultusunda Raportörler Tarafından Yapılan Hesaplama.

- (94) Tablodan da görüldüğü üzere ilgili yıllarda EKOLOG'un sunmuş olduğu ürün/hizmetlerin fiyatlarının bir önceki yılın fiyatlarına göre artış oranı yalnızca 2019²⁵ ve 2023 yıllarında²⁶ ÜFE oranının üzerinde kalmıştır. Bununla birlikte, söz konusu artış oranlarının ÜFE oranının önemli düzeyde üzerinde gerçekleşmediği değerlendirilmektedir. Nitekim 2019 yılında EKOLOG tarafından sunulan ürün/hizmetlerin fiyat artış oranları ile ÜFE arasındaki farkların ortalaması yaklaşık (.....) puan iken 2023 yılında bu fark yaklaşık (.....) puandır. 2020, 2021 ve 2022 yıllarında söz konusu ürün/hizmetlerin fiyatlarının bir önceki yıla göre artış oranı ise ilgili yıllardaki ÜFE oranının altında kalmıştır. Nitekim EKOLOG tarafından sunulan ürün/hizmetlerin fiyatlarının bir önceki yıla göre artış oranlarının ortalaması 2020 yılında ÜFE oranının yaklaşık (.....) puan altında kalmıştır. 2021 yılında ise söz konusu ürün/hizmetlerin bir önceki yılın fiyatlarına göre artış oranlarının ortalaması ÜFE oranının yaklaşık (.....) puan altında kalmış olup bu fark 2022 yılında ise yaklaşık (.....) puan olarak gerçekleşmiştir. Bu bakımdan, 2021 ve 2022 yıllarında lisans ücretleri de dâhil olmak üzere EKOLOG'un sunmuş olduğu tüm ürün/hizmetlerin fiyat artış oranının ÜFE oranının oldukça altında kaldığı değerlendirilmektedir.
- (95) Bu hususlara ek olarak EKOLOG'un rakibi olan PSİKOTEK'in fiyatlarının incelenmesinde de fayda bulunmaktadır. Öneri kapsamında elde edilen bilgilerden PSİKOTEK'in lisans hakkı sahibi olduğu Vienna Test Sistemi'ni bir yıl lisans kullanım haklı, üç yıl lisans kullanım haklı ve yedi yıl lisans kullanım haklı olarak sattığı, lisans kullanım sürelerini ise bir yıl, üç yıl ve yedi yıl olmak üzere ayrı paketler halinde sunduğu anlaşılmıştır. EKOLOG'un sunmuş olduğu ürün/hizmetler ile PSİKOTEK'in ürün/hizmetleri karşılaştırıldığında psikolog eğitimi, üç yıl lisans kullanım haklı cihaz satışı, bir yıl lisans kullanım süresi ve üç yıl lisans kullanım süresi şeklindeki ürün/hizmetlerinin her iki teşebbüste de benzer nitelikte olduğu değerlendirilmiştir. Aşağıdaki tabloda söz konusu ürün/hizmetlere ilişkin olarak PSİKOTEK'in belirli tarih aralıklarında talep etmiş olduğu fiyatlar ve bu fiyatların bir önceki fiyatlara göre artış oranları yer almaktadır.

²⁴ Daimi yazılım kullanım paketi olarak belirtilen pakete cihaz satış bedeli de dâhildir.

²⁵ (.....)

²⁶ (.....)

Tablo 6: PSİKOTEK Tarafından Sunulan Ürün ve Hizmet Bedelleri (KDV dâhil TL)

Ürün/Hizmet	10/2020-10/2021 ²⁷			10/2021-10/2022 ²⁸			10/2022-12/2022 ²⁹		
	Cihaz	Yazılım	Artış Oranı	Cihaz	Yazılım	Artış Oranı	Cihaz	Yazılım	Artış Oranı
Cihazın Satış Bedeli (3 yıl lisanslı)	(.....)	Dâhil	(.....)	(.....)	Dâhil	(.....)	(.....)	Dâhil	(.....)
1 Yıl Yazılım Kullanım Bedeli	(.....)	-	(.....)	(.....)	-	(.....)	(.....)	-	(.....)
3 Yıl Yazılım Kullanım Bedeli	(.....)	-	(.....)	(.....)	-	(.....)	(.....)	-	(.....)

Kaynak: PSİKOTEK'ten Elde Edilen Bilgiler Doğrultusunda Raportörler Tarafından Yapılan Hesaplama.

- (96) PSİKOTEK'in 10/2020-10/2021 dönemindeki fiyatları ile EKOLOG'un 2021 yılındaki fiyatları kıyaslandığında EKOLOG'un üç yıl lisanslı cihaz satış bedelinin PSİKOTEK'in üç yıl lisanslı cihaz satış bedelinden yaklaşık (.....)TL daha yüksek, PSİKOTEK'in bir yıl yazılım kullanım bedelinin EKOLOG'un bir yıl yazılım kullanım bedelinden yaklaşık (.....)TL daha yüksek ve PSİKOTEK'in üç yıl yazılım kullanım bedelinin EKOLOG'un üç yıl yazılım kullanım bedelinden yaklaşık (.....)TL daha yüksek olduğu görülmektedir. 2022 yılına bakıldığında³⁰ ise EKOLOG'un üç yıl lisanslı cihaz satış bedeli PSİKOTEK'in üç yıl lisanslı cihaz satış bedelinden yaklaşık (.....)TL daha ucuz olup EKOLOG'un bir yıl yazılım kullanım hakkı ve üç yıl yazılım kullanım hakkı ücretleri, PSİKOTEK'in bir yazılım kullanım hakkı ile üç yıl yazılım kullanım hakkı ücretlerinden sırasıyla (.....) TL ve (.....)TL daha düşüktür.
- (97) Psikologlara verilen eğitim ücretleri incelendiğinde ise PSİKOTEK bu hizmet için 2019 yılında (.....)TL, 2020 yılında (.....)TL, 2021 yılında (.....)TL ve 2022 yılında (.....)TL ücret talep ettiğini ifade etmiştir. Söz konusu fiyatlar, ilgili yıllar için EKOLOG'un fiyatları ile kıyaslandığında EKOLOG'un fiyatlarının (Tablo-5) daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla belirtilen dönem aralıklarında PSİKOTEK tarafından belirlenmiş olan fiyatlar ile EKOLOG'un benzer nitelikteki ürün/hizmetlerinin fiyatları kıyaslandığında genel itibarıyla PSİKOTEK'in fiyatlarının daha yüksek olduğu, bu bakımdan EKOLOG'un fiyatlarının piyasa seviyesinde olduğu değerlendirilmektedir.

Tablo 7: 2019-2022 Yıllarında EKOLOG'un Mali Verileri ve Cihaz Satış Adedi

Yıl	2019	2020	2021	2022
Brüt Satışlar (TL)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SMMM ve Faaliyet Giderleri Toplamı (TL)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Faaliyet Kârı (TL)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Faaliyet Kâr Marjı (%)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Satılan Cihaz Sayısı	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: EKOLOG'dan Gelen Cevabi Yazı

- (98) Öte yandan, yukarıda yer alan Tablo-7'den görüldüğü üzere EKOLOG'un 2019-2022 yılları arasında EKOLOG'un faaliyet kâr marjının yıllar itibarıyla düzenli bir artış göstermediği ve dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir. Faaliyet kâr marjlarının ise genel itibarıyla makul bir seviyede olduğu, 2019 ve 2020 yıllarında 2021 ve 2022 yıllarına

²⁷ Euro cinsinden sunulan fiyatların hesaplanmasında ilgili dönemdeki TC Merkez Bankası Euro Döviz Alış Kur Ortalaması: 9,68 TL olarak esas alınmıştır.

²⁸ Euro cinsinden sunulan fiyatların hesaplanmasında ilgili dönemdeki TC Merkez Bankası Euro Döviz Alış Kur Ortalaması: 15,96 TL olarak esas alınmıştır.

²⁹ Euro cinsinden sunulan fiyatların hesaplanmasında ilgili dönemdeki TC Merkez Bankası Euro Döviz Alış Kur Ortalaması: 18,96 TL olarak esas alınmıştır.

³⁰ PSİKOTEK'in 2022 yılı fiyatları için 10/2021-10/2022 ve 10/2022-12/2022 dönemlerindeki fiyatlarının ortalaması alınmıştır.

kıyasla daha yüksek olmasının sebebinin ise EKOLOG'un cihaz satışlarının 2019 ve 2020 yıllarında önemli düzeyde olmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Nitekim tabloda da yer verildiği üzere EKOLOG, 2019 ve 2020 yıllarında sırasıyla (.....) adet ve (.....) adet cihaz satışı gerçekleştirmiş iken 2021 yılında (.....) adet, 2022 yılında ise (.....) adet cihaz satışı gerçekleştirmiştir. Buna paralel şekilde EKOLOG'un brüt satışları 2019 ve 2020 yıllarında 2021 ve 2022 yıllarına kıyasla daha yüksek seviyede gerçekleşmiştir. Bu açıklamalar çerçevesinde EKOLOG'un kârlılığının aşırı fiyat uygulayan bir teşebbüsten beklenecek şekilde önemli düzeyde yüksek olmadığı ve rakibi PSİKOTEK'in benzer ürün/hizmetlere ilişkin fiyatlarının EKOLOG'un fiyatlarından daha yüksek seviyede olduğu hususları birlikte ele alındığında, EKOLOG tarafından ürün/hizmetleri için uygulanan fiyatların aşırı fiyat olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı değerlendirilmektedir.

- (99) Yukarıda yer verilen değerlendirmeler çerçevesinde, EKOLOG'un davranışlarının psikoteknik değerlendirme merkezlerinin faaliyetlerini engelleme/zorlaştırma niteliğinde olmadığı ve EKOLOG'un sunmuş olduğu ürün/hizmetler için belirlediği fiyatların aşırı fiyat olarak nitelendirilemeyeceği, bu bakımdan EKOLOG'un davranışlarının 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

J. SONUÇ

- (100) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikâyetin reddi ile soruşturma açılmamasına, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.